

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 23. tammikuuta 2012

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 1 57. vuosikerta

Kyläkierrokset jatkuvat vanhojen karttojen ja verotietojen kertomana

Sukututkija **Esko Simonen** viime syksynä aloittama kyläkierrosten sarja pitkin Pyhäjärveä jatkuu.

Simonen pohjaa tietojaan ja tutkimuksiaan 1770-luvulta peräisin oleviin karttoihin, joita hän on verrannut Karjalan kannaksen 1930-luvun karttoihin. Lisäksi tietoja kylien vanhasta asutuksesta ovat antaneet verollepanokartat.

Myös Pyhäjärven 1950-luvun alussa julkaistusta historiikista ja koulupiirikirjoista on ollut apua kyläkierrosten tulkinnoissa.

Kuvassa vanhan verokartan koristepiirros vuodelta 1769.

SIVUT 8-9

Vpl. Pyhäjärvi-
juhlat Huittisissa
14.-15.
heinäkuuta 2012

Juhlatoimikunta toivottaa
hyvää alkanutta vuotta 2012!

Lisää informaatiota kesän pitäjäjuhlista
seuraavissa numeroissa.

Marja muutti Ranskaan, ehkä kansallispukukin seuraa perästä

Pyhäjärven kansallispuku ei ole päässyt pölyttymään **Marja Härmän**, o.s. **Pakarinen**, kaapissa, sillä hän on ahkerasti käyttänyt sitä eri tilaisuuksissa. Tulevaisuudessa on todennäköistä, että myös Ranskanmaalla saadaan nähdä tämä ”kansallistunnus” Marjan yllä: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen jäsenenä toimiva Marja Härmä puolisoineen on muuttanut asumaan Keski-Eurooppaan, mutta karjalaisuus ja pyhäjärveläisyys pysyvät visusti matkassa mukana kuin myös yhteydet koti-Suomeen.

SIVU 6

Tilaa oma

Pyhäjärvi-lehti

tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!

Tilaushinta edelleen vain
30 euroa/vuosikerta,
lehti ilmestyy kerran kuukaudessa.
Soita p. 040 730 2622

Vpl. **Pyhäjärvi**

23. tammikuuta 2012

Kersantin viimeinen keikka

Joulun aikaan tulee usein mieleen vanhoja muistoja. Ajattelin jakaa yhden lukijoiden kanssa.

1960-luvun alussa perheemme asui Ylöjärvellä neljä vuotta. Kasvava joukko tarvitsi enemmän mahdollisuuksia. Pieni tila oli vuokrattu lisämaaksi, asuimme siellä.

Ylöjärvi oli silloinkin kasvava, aktiivinen kunta. Isä-Veikolle oli mieluisaa mahdollisuus osallistua mm. reserviläisten toimintaan.

Eräänä jouluna, aika tarkkaan 50 vuotta sitten, muistan katselleeni kotona kersantin arvomerkeillä varustettua sotilaspukua. Se oli tullut lainaksi Vatialan varuskunnasta tiettyä tarkoitusta varten. Kiittävät hakaset punaisissa kauluslaatoissa jäivät mieleen. Oli jouluaaton ilta. Isä, tuohon aikaan salskea, tumma, jälkeenpäin ajatellen hyväkroppainen, komea mies, pukeutui noihin vaatteisiin. Puku ei kiristänyt vatsan kohdalta, hartioista saattoi vähän tehdä tiukkaa.

Tuohon aikaan oli tapana, että reserviläiset järjestivät jouluaaton iltana kunniavartion sankarihautausmaalle. Aika olisi kulunut kotonakin. Päivisin isä kävi töissä, navetassa oli karjaa, lapsetkin aika pieniä. Ei tuo keikka olisi onnistunut, jos äidin kanssa ei olisi erityisesti sovittu.

Ulkona oli pimeää. Isä pisti sukset jalkaan. Kirkolle oli kolmisen kilometriä matkaa. Ylöjärven sankarivainajista hän ei tuntenut ainuttakaan. Mutta mies lähti. Totesi joskus lyhyesti: "Ko mie uon mielestäi heil vähä velkaa."

Isä tuli myöhemmin kotiin. Jouluaat jatkui. Kersantin puku palautettiin.

Se oli kersantin viimeinen keikka.

Veikko maksoi velkansa. Koskaan enää ei sotilaspukua tarvittu. Mutta aikanaan oli, viitisen vuotta. Vuonna 1968 tuli vielä ylennys ylikersantiksi. Armeijakin maksoi vähän velkaansa.

Miten tämä tarina liittyy pitäjälehdhen pääkirjoitukseen, muutenkin kuin ajankohdan takia? Aika helposti ja vahvasti. Säätiömme on myös maksanut yhteistä velkaamme hoitamalla Vpl.Pyhäjärven kirkkoahon liepeillä olevaa sankarihauta-aluetta. Tuon aidan vieressä olin kontillani muiden talkoamiesten kanssa jokunen vuosi sitten, kun aita maalattiin. Pähkailimme yhdessä, että aita on kohdakkoin uusittava.

Se uusimisen aika on lähellä.

On ajateltu, että uusiminen tapahtuisi tulevana kesänä. Voi kuitenkin olla, että olisi parempi esivalmistella tarvikkeet mahdollisimman pitkälle ja huolellisesti tulevana kesänä, ja uusia aidat kesällä 2013. Kaikkihan muistamme, että hauta-aluetta ympäröivän aidan lisäksi kellotapulien paikalla on myös aita.

Laudat ovat jo melko pitkälle olemassa. Mutta tarvitaan vielä runko- ja tolppatarvikkeita, ruuveja, maalia ja aika paljon työtä. Lehdessämme tullaan tarkemmin tiedottamaan tarpeista.

Toivon, että Vpl-Pyhäjärvi-juuriset haluavat tätä velkaa lyhentää.

Ja uskon erittäin vahvasti.

Hyvää alkanutta vuotta!

ESKO PULAKKA

Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston puheenjohtaja

Apurahat 2012 haettavina

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön yhteydessä toimii kuusi erillistä apurahoja jakavaa rahastoa. Alla mainittujen rahastojen apurahat ovat nyt haettavana.

Apuraha voidaan myöntää seuraavin edellytyksin:

- hakijan opinnot ovat tulossa päätösvaiheeseensa
- hakija ei ole aikaisemmin saanut apurahaa alla mainituista rahastoista
- hakijan sukujuuret ovat Vpl. Pyhäjärvellä (isä, äiti, isovanhemmat jne.) 'Esivanhemman nimi, syntymäaika, asuinkylä tai talo.

Helmikuun 2012 loppuun päättyvä hakuaika (postitus viimeistään 29.2.2012):

- **Tyyne Lehikoisen rahastosta**
- **Helmi Pärssisen rahastosta** apurahoja jaetaan puutarha-, karjalousalaa tai maa- ja metsätaloutta opiskeleville.
- **Puualan käsityörahastosta** apurahoja jaetaan erilaisissa puualan oppilaitoksissa opiskeleville, **sekä nuorille alan yrittäjille tai yritystoimintaa aloitteleville.**

Toukokuun 2012 loppuun päättyvä hakuaika (postitus viimeistään 31.5.2012):

- **Perinnerahasto I:stä** apurahoja jaetaan äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville tai tutkiville henkilöille.
- **Arvo Kukon rahastosta** apurahoja jaetaan humanistisia tieteitä ja musiikkia opiskeleville.

Näiden kahden viimeksi mainitun rahaston apurahojen saajat kutsutaan Vpl. Pyhäjärvi-juhlien päiväjuhlassa Huittisissa 15.7.2012 tapahtuvaan stipendien jakoon.

Tiedustelut:

Juhani Forsberg p. 050 5112 899 tai
asiames Pirjo Kiiala p. 044 2815 047.

Hakemuslomake on tulostettavissa säätiön kotisivuilta/apurahat
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Lomakkeen kaikki tiedot tulee täyttää ja postittaa liitteineen osoitteella:
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus
c/o Juhani Forsberg
Ryytimaantie 19 A 8 00230 Helsinki

Tervetuloa mukaan Pärssiset koolla Punkalaitumella, Pyhäjärvellä, Lahdessa ja Huittisissa

Pärssisen Sukuseuran hallitus kokoontui seuran viidennen toimintavuoden käynnistämiseksi heti loppiaispöytäkokouksen jälkeen. Menomatkan pyry ja muut kiireet karsivat osallistujia. Hollolan Paimelaan seuran puheenjohtaja **Antero Pärssisen** luo kutsuttu kokous saatiin silti reilusti päätösvaltaiseksi.

Jäsenkirjeeseen ja seuran viime kesänä avatuille nettisivuille tulee tarkempaa tietoa tapahtumista ja muusta toiminnasta tänä vuonna. Sivut löytää netistä menemällä polkua Karjalanliitto/Jäsenyhdistyssivut/Pärssisen sukuseura tai suoraan kirjoittamalla hakukenttään <http://www.karjalanliitto.fi/index.phtml?s=1666>.

Ensimmäinen tarjolla oleva tapaaminen on jo kolmantena peräkkäisenä talvena toteutettava pilkkiretki 11.-14.3.12 Karjalassa. Lähtijöiden majoittuminen on Pyhäjärvellä Musakan Lomarannassa. Onkimaan pääsee vähän jää- ja säätilanteesta riippuen niin Kuoppalammelle ja Pyhäjärvelle kuin kalarik-kaalle Laatokallekin. Lue lisää lehden tapahtumapalstalta ja netistä sekä kysele ja ilmoittaudu heti tämän lehden saavuttua Antero Pärssiselle. Mukaan otetaan entiseen tapaan muitakin reippaasta talvimatkailusta ja Karjalasta kiinnostuneita kuin sukuseuran jäseniä.

Sääntömääräiseen sukukokoukseen ja tapaamiseen mennään tällä kertaa Punkalaitumelle Koulutinttiin, jota kokous- ja juhlatilaa museokoulussa kirkonkylällä joen varrella pitää sakkolalaisjuurinen yrittäjäpari

Sukuseuran hallituksen tämän vuoden ensimmäiseen kokoukseen pyrypäivänä tulivat kokouksen isäntänä toimineen hallituksen puheenjohtajan Antero Pärssisen (vas.) kutsusta Seija Pärssinen Heinolasta, Erkki Pärssinen Nastolasta, Kaarina Pärssinen Tuusulasta ja Pentti Korkka Helsingistä.

Sakari ja Hanna-Riitta Pärssinen. Kokoontuminen on kesäkuun toisena lauantaina 9.6.12. Päivän ohjelma on valmisteilla ja vahvistetaan hallituksen seuraavassa kokouksessa maaliskuun alkupäivinä. Kaikes-ta lisää maaliskuun huhtikuussa lehdissä, sukuseuran nettisivuilla ja jäsenkirjeessä

Kesäkuulla tavataan uudelleen sukuseuran kokouksen jälkeen uudelleen heti sukukokouksen mentyä seuraavana viikonloppuna 15.-17.6.12, kun osallistumme Lahdessa Karjalaisille kesäjuhille juhla-kulku-eineen. Tänä vuonna Huittisissa pidettävillä Pyhäjär-

vi-juhlilla esittäydymme 15.7. sukuseurojen tavatesa. Elokuussa on vuorossa tämän vuoden toinen matka Karjalaan 17.-20.8.12.

Pärssisiä on väestörekisterissä alun toistatuhatta henkilöä. Lisäksi nimi on entisenä nimenä lähes 500:lla henkilöllä. Sukututkimuksella pyritään selvittämään näiden kaikkien sukulaissuhteet. Työtä jatketaan

olemassa olevien tutkimusten ja selvitysten antamalta pohjalta sukuseuran koodinoidessa asiaa ja mukana olevien kokeneiden sukututkijoiden voimin. Seuran jäsenmäärä pyritään tänä vuonna tuplaamaan, tavoitteena on 200 jäsenen mukana saaminen.

KAARINA PÄRSSINEN

Pärssisen Sukuseura ry:n yhteystiedot:
Puheenjohtaja Antero Pärssinen,
tero.parssi(ad)phnet.fi, puh.050-5706575
Sihteeri Kaarina Pärssinen,
kaarinarparssinen(ad)gmail.com, puh. 040-5193036
Talous- ja jäsenyysasiat Timo Pohjola,
timo.pohjola(ad)seutuposti.fi, puh. 045-3594575

Konevitsa-kvartetti kiertueella Suomessa

Useana viime vuonna tammi-helmikuulla Suomessa Pietarista vieraillet Konevitsa-kvartetti aloitti konsertit tammikuun puolivälissä Imatralla ja Lappeenrannassa pidetyissä tilaisuuksissa. Pääkaupunkiseudun jälkeen konsertit jatkuvat Hangosta eteenpäin aina 13.2. Koriällä pidettäviin konsertteihin.

Konevitsa-kvartetti on perustettu vuonna 1992. Ohjelmiston rungon muodostaa venäläinen kirkkomusiikki. Kvartetti konsertoi jatkuvasti niin Venäjällä, Euroopassa kuin Pohjois-Amerikassakin. Konsertin monipuolinen ohjelma on oivallinen läpileikkaus Venäjän mieskamarikuorojen rikkaasta ohjelmistoperinteestä.

Konevitsa-kvartetin ohjelmiston keskeinen osa on venäläinen kirkkomusiikki aina muinaisista luostarisävelmistä nykysäveltäjien teoksiin. Vanhinta kirkkomusiikkia lauletaan yksäänisesti, hieman uudemman ajan laulut on sovitettu 2-3 äänelle. Nykyiset neliääniset sovitukset ovat kuoron jäsenet tehneet itse.

Kirkkomusiikin lisäksi

konserttien ohjelmassa on venäläistä kansan- ja sotilasmusiikkia. Marssit ovat keisarillisen ajan lauluja, jotka neuvostoaikana katosivat täysin. Ohjelmaan kuuluu myös venäläisiin runoihin perustuvia ja tunnettuja venäläisten säveltäjien sovittamia mieskuorolauluja.

Konevitsa-kvartetin laulajat hallitsevat erinomaisesti perinteiseen venäläiseen laulutradition ja osalla jäsenistä on myös klassisen laulajan solistikoulutus.

Kvartetti on pieni kamarikuoro, joka etsii jatkuvasti täydellistä harmoniaa.

Konserttien ohjelmassa on myös myös venäläistä kansan- ja sotilasmusiikkia. Kesäisin Konevitsan luostarissa pyhiinvaeltajille ja turisteille esiintyvä Konevitsa-kvartetin ryhmä koostuu Pietarin konservatorion oppilaista, joista muutamit myöhemmin hyväksytään opintojensa edetessä ulkomailla kiertävään kvartetin ryhmään.

KAARINA
PÄRSSINEN

Kiertueen konserttipaikkoja Suomessa:

- Ma 23.1, klo 19.00 Hanko, Hangon kirkko
- 24.1. klo 19 Salo, Perniön keskiaikainen kirkko
- Ke 25.1. klo 19.30 Turku, Martinkirkko
- To 26.1. klo 19 Tampere, Vanha kirkko
- Su 29.1. klo 13 Oulu, ortodoksinen seurakuntasali
- Ma 30.1. klo 19 Haapavesi, luterilainen kirkko
- Ti 31.1. klo 19 Veteli, luterilainen kirkko/seurakuntasali
- Ke 1.2. klo 18 Kuortane, luterilainen kirkko
- To 2.2. klo 19 Keuruu, luterilainen kirkko
- Pe 3.2. klo 19 Jyväskylä, keskustan luterilainen kirkko
- La 4.2. klo 18 Viitasaari, luterilainen kirkko
- Su 5.2. klo 18 Tervo, luterilainen kirkko
- Ma 6.2. klo 18 Kuopio, ortodoksinen katedraali
- Ti 7.2. klo 18 Nilsia, luterilainen kirkko
- Ke 8.2. klo 19 Kuhmo, luterilainen kirkko
- To 9.2. klo 18.30 Nurmes, ortodoksinen kirkko
- Pe 10.2. klo 18 Heinävesi, luterilainen seurakuntatalo
- La 11.2. klo 18 Savonlinna, Tuomiokirkko
- Su 12.2. Ruokolahti, luterilainen kirkko
- Ma 13.2. klo 19 Koria, Korian luterilainen kirkko

Porinaa Käkisalmen kujilta

Näitä porinoita alkaissani Rintalan Salme, todellinen VIP-persoonaa pyhäjärveläisyyden kuvioissa, rohkaisi kainoa kirjoittajaa ja antoi luvan vapaasti muistella menneitä. Kun se Käkisalmi yhä kiehtoo mieltä, niin palataanpa taas koulun penkille, vaikka en sitä tuossa ”omenakukkien kaupungissa” kuluttanutkaan kuin kahden luokan verran.

Niillä kengillä, jotka vuokraamännän keinoin löytyivät tiskin alta torin viereisestä kaupasta, talsin vielä toisen luokan ajan. Kavereitten mukana harastettiin Tenkalahden kujilla niitä näitä: soitettiin pironviulua äkäiseksi tiedetyn ukon ikkunassa, juostiin piiloleikkejä iltahämärissä ja ennen varastojen ehtymistä paukuteltiin ruutia ja muuta sellaista.

Yhtenä harrastuksena, johon liittyi vastustamaton seikkailun viehätyös, oli liivahtaminen ilman lippua linnan alueen varuskuntatiloihin sijoitetun elokuvateatterin näytäntöihin. Kat-somo oli eräässä isossa salissa siten, että kangas sijait-si salin päässä ja jätti vapaan kulun takana olevaan oveen, joka ei ollut lukittu. Se johti johonkin keittiötilaan ja edelleen ulos. Stra-

tegiana oli odottaa salin pimentymistä ja sitten hiip-pailla kankaan takaa tyhjiille paikoille varoen ovimiestä.

Olin näissä näytännöissä jonkin verran. Muuan ker-ta ei tuottanut toivottua tulosta, vaikka sitä aivan erityisesti himoittiin. Elokuva lieene ollut ”Yrjänän omenän synti”. Se oli lap-silta kielletty, vaikka se ny-kyisiin television parittelu-pornoihin verrattuna kel-paisi pyhäkoulun välipalak-si. Meitä oli kolme tai neljä kaverusta, ja löysimme hy-vät paikat katsomon ala-päästä. Minä jäin reunim-maiseksi. Kun tarkkailin, vaaniiko vaara, näin taka-osasta verkkaan lähestyvän hahmon, suhahdin kave-reille, että häivyttään ja äk-kiä. Niin ryntäsimme kii-vasta tahtia ulkoilmaan. Juostiin pois koko alueelta ja käveltiin Tenkalahteen rautatiesillan kautta. Syntiä ei nähty eikä varoittavaa esimerkkiä opittu.

Toista juoksentelua ku-villa ei voinut yhtä helposti kuitata. Poikien puuhailu oli johtanut minut hyvin kapeaan kujaan, jota toiselta puo-len rajoitti rakennuksen sei-nä, toiselta tiivis lauta-aitau-s. Sekin näytti kiinteältä, mutta kun tulin nojanneek-si lautaan, se antoi periksi.

Tasapainon säilyttämiseksi täytyi ottaa sivuaskel. Jalka meni aidan taakse ja uppo-si pehmeään velliin, joka jo pinnallisesti tarkastellen osoittautui käymälänalus-tuotteeksi. Joku turhan suurpiirteinen sielu oli ke-hitellyt asumuksensa yhtey-teen itäisiä käytäntöjä myö-täilevän systeemin. Ei muu auttanut kuin äkkipikaa muuttamat kymmenen met-riä Vuoksen rantaan, kenkä ja sukka pesuun. Päällim-mäiset ainekset lähtivät, mutta eihän haju kylmällä vedellä ja ilman saippuaa mihinkään hävinnyt. Näky-mätön, mutta nenässä sitä-kin ilmeisempi eikä vähää-kään kieloja tai syreeneitä muistuttava odööri seurasi mukana Ovaskan yläker-taan.

Varakenkiä puuttui ja kouluun piti mennä. Istut-tiin jo siellä Puputin huvil-lassa, missä tilojen ahtaus pakotti pulpetit hyvin lä-helle toisiaan. Seuraavina päivinä viihtyi istumapaik-kani tiloilla lemu, joka jyr-kästi poikkesi luokan taval-lisesti atmosfääristä. Ilma-piirissä leijui myös oudok-suvia ilmeitä, ikään kuin sanaton pohdiskelua, ää-netöntä epätietoisuutta. Toi-voin että porukan ei onnis-tuisi paikantaa häiriön läh-

detä, kun pulpetit olivat lähekkäin ja siirtelin jalkoja-ni asennosta toiseen.

Niin pääsin kuin koira veräjältä ilman tunkeilevia tiedusteluja. Ei etenkään toteutunut pahin pelkoni, että salaisen palvontani koh-de, sievä pitkäpalmikkoi-nen pellavapää, olisi to-dennut minut kavahdettav-an sääilmion tuottajaksi ja pudottanut luottoluokituk-seni roskatasoon.

Kaikki jännitys turhaa: tuo huoleni kohde suostui luokan konventissa kumppa-niksi piirileikkiin (kyllä ha-kijaa hirvitti!) rakentamaan majaa kalliolle kukkulalle ja vakuuttamaan, ettei ole les-keä ollenkaan. Kohtalo hy-myili. Se asetti niin onnek-kaasti, että osuttiin yhteisel-le kotimatkalle Tenkalah-teen. Kevät kehräsi ilmassa ja Vuoksi kimalteli. Portilla tyttö loi minuun katseen sinisistä silmistään ja hen-käisi toivovansa, että jos-kus muistaisin sitä iltaa.

Nämä karut rivit todis-tavat nyt puolestani, vaikka muisti kelvoton on keh-dannut kadottaa tuon valo-olennon nimen...

Oi niitä aikoja!

ERKKI LEHTINEN

Kotikokin kertomaa

Kaalikääryle on hirveä

Kaalikääryle on sen verran isotoinen ruokalaji, että sitä on tullut harvemmin laitettua meidän kahden hengen taloudessamme. Kaiken lisäksi kaupan kääryleet ovat valmiinakin ihan hyvän makuisia. Ei muuta kuin kääryleet mikroon, kuori-perunat kattilaan kiehu-maan ja kastikkeen jauhot pannulle voissa ruskistu-maan.

Viime syksynä sattui kohdalleni kaksi asiaa, jotka saivat aikaan sen, että pitkästä aikaa tein ison satsin kaalikääryleitä. Ensiksikin lähikauppani vihannesosas-tolle ilmaantui valtavia kaa-linpäitä hintaan 29 senttiä kilo. Toiseksi, Laukaasta soitti hirviporukan edus-mies ja kertoi, että meille on tulossa hirvenlihaa, kun olemme vuokranneet (hin-taan nolla euroa) metsäm-me heidän jahtialueekseen. Paketti tuli juohevasti linja-autorahtina; siinä oli mon-ta kiloa hirven jauhelihaa ja iso pala paistia.

Siitäpä tulikin hyvä yh-distelmä. Ostin kolmen ki-lon kaalinpään, joka vai-voin mahtui suurimpaan kattilaamme, tein täytteen hirven jauhelihasta, siihen lisäksi tunnin verran keitet-tyjä ohraryynejä, sipulia ja kaalisilppua, muna ja ker-maa, mausteeksi tietysti suolaa ja mustapippuria. Varsinaisen makuelämyk-sen tuotti kuitenkin Pro-

vencen yrttimauste (Her-bes de Provence), jota käy-tän muuten aina kanan pais-tamisessa. Maustetta saa nykyisin lähes jokaisesta ruokatavarakaupasta.

Sitten vain kääryleitä te-kemään. Huomasin jäl-keenpäin, että kääryleissä saa olla paksult kaalinleh-teä, sillä se ohenee uunissa aika reilusti. Ei muuta kuin kääryleet voideltuun uuni-vuokaan, päälle siirappia ja voinokareita, vuoka uuniin, ensin 220 asteeseen, niin että kääryleiden pinta saa väriä, sitten kääryleet kää-netään, että väriä tulee toi-sellekin puolelle. Sen jäl-keen lämpötila lasketaan 150 asteeseen ja haudute-taan puolitoista tuntia. Jos neste alkaa haihtua, lisätään kaalin keitinvetä.

Hirven jauhelihasta teh-dyt kaalikääryleet olivat tosi makoisia. Paljon tuli syötyä ensi aterialla, mutta kää-ryleet säilyvät hyvin pakas-tettuinakin. Niitä voisi tar-jota rohkeasti isoimmissa-kin kekkereissä.

Kaalikääryleet on alun perin arabialainen ruoka, joka tuli Turkin kautta Ruotsiin 1700-luvulla. Muistan äitini laittaneen jos-kus kaalikääryleitä, mutta mahdettiinko Karjalassa harrastaa tätä ruokalajia lainkaan?

JUHANI FORSBERG

Vuoden karjalainen ruoka ja leivonnainen 2012:

Sienilihapyörykät ja sienipiirakka

Karjalan Liiton naistoimi-kunta on valinnut vuoden ruoaksi ja leivonnaiseksi sienilihapyörykät ja sienipiira-kan. Karjalaiset ovat käyt-täneet sienii ruoanvalmis-tuksessa kautta aikojen.

Karjalan Liiton naistoi-mikunnan puheenjohtaja **Aira Viitaniemen** mukaan perinteisiä sieniruokareseptejä voi muokata nykypäivään sopiviksi. Sekä pyö-rykät että piirakka voidaan helposti valmistaa uunissa isollekin vierasjoukolle.

Sienilihapyörykät

- 400 g jauhelihaa
- 1½ dl vettä tai kermaa
- 1 dl korppujauhoja
- 1 muna
- 1 sipuli kuutioina
- mustapippuria
- 2½ dl suolasienikuutioita
- Paistamiseen rasvaa

Ryöppää suolasienet ja kuutioi ne. Freesaa sipuli- ja sienikuutiot pannulla. Se-koita normaalisti jauheliha-taikina ja lisää sienii-sipuli-seos. Paista pyörykät pan-nulla tai uunissa. Taikanasta

voi tehdä myös murek-keen tai pihvit.

Sienipiirakka

- Pohjataikina:
- 100 g voita
- 2½ dl vehnä jauhoja
- 1 tl leivinjauhetta
- ½ dl kermamaitoa

- Täyte:
- 5 dl suolasienikuutioita
- 1 dl sipulikuutioita
- ½ dl purjorenkaita
- 3 dl kermaa
- 3 kpl kananmunia
- suolaa
- mustapippurirouhetta
- 150 g juustoraastetta

Sekoita taikinan kaikki ai-nekset keskenään ja tapu-tele vuokaan leivinpaperin päälle. Ryöppää suolasie-net ja paloitele kuutioiksi. Freesaa sienii- ja sipulikuu-tiot paistinpannulla. Laita ne ja purjorenkaat taikinan päälle tasaisesti. Levitä juus-toraaste sienien päälle ja viimeiseksi kerma-munase-os.

Paista uunissa n. 175 as-teessa 35 minuuttia.

Rakas isämme,
pappamme ja isoisoisämme
Aarne VANHANEN

s. 16.11.1918 Vpl. Pyhäjärvi
k. 24.12.2011 Ylöjärvi

Kiitollisuudella muistaen

Mirja

Sara

Tenho Ja Ulla

Karoliina, Joonas ja Hanna-Mari

Oliver

Marjo ja Ismo

Aleksi, Julia ja Anton

*Herra on minun paimeneni,
ei minulta mitään puutu.*

*Viheriäisille niityille
hän vie minut lepäämään;
virvoittavien vetten tykö
hän minut johdattaa.
Ps. 23:1,2.*

Siunaus on toimitettu 13.1.2012 Ylöjärven kirkossa
läheisten ja ystävien läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Kirkonsanoma

Oi Herrra, siunaa päämies maamme

Vanhimmat meistä muistavat omasta rippikoulusta Martti Lutherin luettelon jokapäiväisen leivän rukoukseen. Minusta se on niin kutkuttavan kattava, että sopinee palauttaa mieliin tässäkin. Siis mitä jokapäiväinen leipä on? Näin Martti:

”Kaikki, mikä kuuluu ruumiin ravintoon ja tarpeisiin, kuten ruoka, juoma, vaatteet, kengät, koti, konut, pelto, karja, raha, tavara, hurskas puoliso, hurskaat lapset, hurskaat palvelijat, hurskas ja uskollinen esivalta, hyvä hallitus, hyvät ilmat, rauha, terveys, hyvät tavat, hyvä maine, hyvät ystävät, uskolliset naapurit ja muu senkaltaisen”.

Voimme nyt lisätä: *hyvä presidentti!*

Presidenttinimike ja insiututio eivät kuuluneet uskonpuhdistuksen käsitteistöön, vaikkakin vallankumouksellinen liike muuten kävi kovasti kohti kansaa ja korosti kansan yhteistä hyvää: omalla kielellä täytyi saada selko asioista, ilman välikäsiä oli oikeus lähestyä Jumalaa jne. Tosin ruhtinaat määrittivät yhteisen hyvän ja vähän muutakin, uskonnon. Heihin ei kansan käsi yltänyt. Elettiin keskiajan ja uuden ajan taitteessa.

Nyt on nyt. Presidentti on jokapäiväistä leipää! Käsitämmekö tämä huikean muutoksen? Meillä tavallisilla Suomen kansalaisilla on nyt oikeus ja mahdollisuus tarttua tähän lei-

pään, jokaisella yhtäläisesti. Niin jokapäiväistynyt tämä korkea nimike ja insiututio käytännössä on. Arkipäiväistymisen vaarana tietysti on, että presidenttileivän kunnioitus katoaa. Se ei enää ravitse sielua eikä ruumista. Siitä on tullut kahvia, jota vain juhlassa juodaan.

Ehkä meidän karjalaisen tehtävä on palauttaa tämänkin ruoan todellinen ravitsemuksellinen arvo. Sallitaan sanoa se tällä jokapäiväisen leivän termillä: kunnan karjalanpaisti! Se on aineksiltaan niin arkinen kuin vain joku ruoka voi olla. Kuitenkaan se ei ollut niin arkinen, että sitä olisi ollut joka päivä. Karjalanpaisti oli ja on lauantaihoitona haudutettu pyhärueka, meille karjalaisille pyhää ruokaa. Vain voidellut pe-

runakakkarat kelpasivat sille kaveriksi. Martti Ahtisaari oivalsi tämän tiettyssä tiukassa tilanteessa 18 vuotta sitten.

Presidentti on meille suomalaisille korkean kunnioituksen kohde, ja syvän kirkkorukouksen väline: *oi Herra, siunaa päämies maamme*. Jokapuhäinen rukous. Se ehdokkaista, joka rohkeaa tunnustaa oman rukouksensa välineeksi kansan: *oi Herra, siunaa Suomen kansa*, saa oman ääneni. Niin voin tässä sanoa. Tarvitseen - Suomen kansa tarvitsee - Jumalan uunissa hautunutta karjalanpaistia, tuhtia ruokaa presidentinää.

Sitä syökäämme, että jaksamme.

RAIMO VUORISTO

Pekka Pusan muistoa kunnioittaen

Marraskuun 2011 lopulla edemennyt, joulukuussa haudan lepoon siunattu **Pekka Pusa** on tehnyt mm. merkittäviä lahjoituksia Pyhäjärvi-Säätiölle, joista on kerrottu aiemmissa Pyhäjärvi-lehdissä. Kiitollisena Pekka Pusaa muistaen:

Pekka Pusa, sotaveteraani ja Helsingin Sotaveteraanikuoron kunniapuheenjohtaja

Nuoren karjalaispojan elämässä määräsi sota jo varhain perustahdin. Talvisotaa edeltäneen liikekannallepanon aikana Pekka Pusa vain 14 vuoden ikäisenä ilmoittautui vapaaehtoiseksi 15.11.1939 ja palveli aluksi VP 6:ssa ja sittemmin kotiseutunsa Pyhäjärven desanttikomppaniassa vapautuen vasta keuhkautta 1940.

Jatkosodan aikana hän palveli edelleen vapaaehtoisena sodan alkupäivistä helmikuulle 1944 aluksi I ja II armeijakunnan ja Päämajan sotilashallinto-osaston ilmasuojelutoimistossa Laatokan Karjalassa sekä sittemmin Pyhäjärven ilmasuojelukomppaniassa. Sitten alkoi asevelvollisuusai-ka ja hän vapautui palveluksesta 19-vuotiaana alikersanttina syksyllä 1944.

Pusa oli mm. Suomen Aliupseeriliiton perustajajäsen sekä Viipurin suojeluskunta ja Lotta Svärd -piirin hallituksen jäsen. Mutta merkittävimmän panoksen hän antoi Helsingin Sotaveteraanikuoron jäsenenä, II tenorina, myöhemmin hallituksen jäsenenä ja pu-

heenjohtajana. Hänet on ai- noana nimitetty Helsingin sotaveteraanikuoron kunniapuheenjohtajaksi.

Ansioistaan Pekka Pusa sai kunniamerkkirivistön, jossa ovat mm. Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan 1-luokan mitali kultaristein, sotiemme muistomitali, Suomen Sotaveteraaniliiton ansioristi ja Sotainvalidien Veljesliiton ansioristi sekä useita muistomitali.

Vakava sairastuminen katkaisi toimeliaan miehen tehtävät muutama vuosi sitten.

Viimeiset vuotensa Pekka Pusa asui Mäkitorpan- tiellä Sotaveteraanien palvelutalossa.

Pitkän päivätyön tehneenä, tätä maata ja sen ihmisiä puolustaneen Pekka Pusa kutsuttiin lepoon 26. marraskuuta 2011 87-vuotiaana.

JOUKO HUJU
kirjoittaja on Pekka
Pusan sisarenpoika

Kunniapuheenjohtaja Pekka Pusa 1925-2011

Kunniapuheenjohtaja Pekka Pusa kuoli 26. marraskuuta 2011 Helsingissä. Pusa oli 86-vuotias ja syntynyt 11. toukokuuta 1925 Viipurissa. Korkeasta iästään huolimatta hän eli nykyajassa täysillä mukana.

Pusa vietti lapsuutensa viisivuotiaasta lähtien Vpl. Pyhäjärvellä isänsä Jalmari Pusan sukutilalla talvisotaan saakka. Hän sai ensikosketuksen sotaan jo 14-vuotiaana viedessään Jalmari-päivän (20.11.1939) kakut isälleen Rautuun sijoitetuille suojajoukoille. Uteliaana nuorukaisena hän sai jäädä komentajan luvalla tarkkailemaan miesten puuhia. Aamulla 30.11.1939 alkoi vihollisen tykkäily. Tästä hetkestä syttyi Pusan maanpuolustushenki ja sen seurauksena isänmaalliset arvot kantoivat häntä koko hänen elinkaarensa ajan.

Nuorukaisena Pusa palveli ensin Er.P 6:ssa ja sen jälkeen Pyhäjärven desant-

titorjuntakomppaniassa vapautuen keuhkautta 1940. Jatkosodan alusta helmikuulle 1944 hän palveli vapaaehtoisena ensin I ja II Armeijakunnan ja Päämajan sotilashallinto-osaston ilmasuojelutoimistossa Laatokan-Karjalassa ja myöhemmin Pyhäjärven is-komppaniassa. Tämän jälkeen oli vuorossa asevelvollisuus puolustusvoimissa, vuoden 1944 loppu nostomiehenä ja vuonna 1945 varusmiehenä. Pusa oli sotilasarvoltaan alikersantti.

Jatkosodan jälkeen oli edessä evakkotaival, joka päättyi Vammalaan. Sieltä Pusa muutti vuonna 1957 Helsinkiin. Täällä hän suoritti pitkän työrupeaman, peräti 30 vuotta, SKS-tekniikka Oy:n kuljetus- ja varastopäällikkönä. Vastuullinen tehtävä suuressa yrityksessä vaati siinä määrin aikaa ja energiaa, ettei harastuksille jäänyt tilaa. Muistona tältä ajalta hänelle

myönnettiin keskustaupakamarin ansiomerkki 25 vuoden palvelusta.

Sota oli jättänyt jälkensä. Eläkevuosien lähestyessä Pusan ajatuksiin piirtyi halu tehdä vielä jotakin yhteiseksi hyväksi – halu olla hyödyksi. Isänmaallisena miehenä ja perinnetyöstä kiinnostuneena hän antautui moniin luottamustehtäviin, joista mainittakoon: Helsingin Sotaveteraanit ry:n jäsen, Viipurin Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -piirin Perinneilta ry:n hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja, kunniajäsen vuodesta 2008 lähtien, Suomen Reservin Aliupseerien Liiton perustajajäsen, Viipurin Linnan Ritarit ry:n jäsen, Pamaus-seuran jäsen ja Vpl. Pyhäjärvi-seuran ainaisjäsen.

Musiikki oli vahvasti mukana Pusan elinkaaren viimeisellä jaksolla. Hän antoi merkittävän panoksen Helsingin Sotaveteraanikuorossa vuodesta 1987 lähtien, jolloin liittyi kuoroon II tenorin riveihin. Pian havaittiin Pusan vastuunotto-kyky. Hänet valittiin kuoron varapuheenjohtajaksi jo seuravana vuonna ja hän oli siinä tehtävässä vuoteen 1994. Vuodesta 1995 lähtien Pusa toimi kuoron puheenjohtajana ja vuonna 2005 hänet kutsuttiin ensimmäiseksi kunniajäseneksi. Marraskuussa vuonna 2009 Pusa ilmoitti kuoron hallitukselle, että vaikeasta sairaudesta johtuen hän katsoi puheenjohtajakauden nyt päättyneeksi.

Vuosien saatossa tehtävät vaihtuivat. Hän toimi vuoroin äänenvälvojana, lipunkantajana ja matkanjohtajana. Puheenjohtajan toimenkuvaan kuuluivat lukuisat puheet sekä kotimaan että ulkomaiden konserttimatkoilla. Pusan puheenjohtajakaudelle osui eräs huippuhetki, sotaveteraanien vuoden 1996 val-

takunnallisten laulujuhlien organisointi juhlatöimikunnan toisena puheenjohtajana. Pusa antoi suuren arvon sille, että kuoro oli saanut tehdä tervehdyskäynnit tasavallan presidenttien luona kolmen viimeisen presidentin toimikauden aikana. Pusa on antanut jämerällä ja toisin ajoin huumorin sävyttämällä toiminnallaan vahvan tuen kuorolle sen yltyessä yhä haasteellisempiin suorituksiin.

Pekka Pusa on saanut ansioistaan lukuisia kunniamerkkejä; Talvi- ja jatkosodan muistomitali, Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein, Kolmen Kannaksen koukkaajien ristin, Päämajan muistoristin, Karjalan ristin, Suojeluskuntain muistoristin, Suomen Sotaveteraaniliiton kultainen ansioristin, Suomen Sotainvalidien Veljesliiton kultaisen ansioristin ja Helsingin Sotaveteraanipiirin hopeisen ansioristin.

Pusa asui viimeiset vuodet Oulunkylän veteraanitalossa, jossa ystävät kävivät häntä tervehtimässä. Hänet tunnettiin siellä ajatuksiltaan vireänä, toimeliaana ja puhujalahjoiltaan erinomaisena henkilönä, joka alkuvuosina toi esille myös soittotaitonsa. Hänen oivalluksistaan kehittyi monta henkilökuntatilaisuutta asukkaiden iloksi.

Pekka Pusa on osoittanut kuinka yksittäinen ihmisen voi eri elämäntilanteissa ja omista tehtävistään käsin toimia arvokkaalla tavalla yhteiskuntavastuun kantajana. Siunaustilaisuudessa 10.12.2011 Helsingin Sotaveteraanikuoro saattoi Pekka Pusan viimeiselle matkalle laululla ”Veteraanin iltahuuto”.

KAUKO
HINKKANEN

Merkkipäiviä

Rauni Jalon syntymästä 100 vuotta

Pyhäjärvi-lehdessä marraskuun numerossa oli isäni koskeva tapaus, jonka oli laatinut **Erkki Lehtinen**. Siinä Lehtinen muistelee myllymatkaa isänsä kanssa Pikomyllyyn. Hän mainitsee kirjoituksessaan seuraneensa myllärin roikkuneen yhden sormen varassa. Kun luin tuota juttua, niin mieleeni tuli asioita, joita tapahtui parikymmentä vuotta myöhemmin **Rauni Jalon** ollessa Vehkalahden kunnan omistamassa myllyssä myllärinä. Isäni oli aina kiinnostunut urheilusta ja voimalajeista, joihin hän oli lapsuudessaan ja nuoruudessaan osallistunut Pyhäjärven Kaiun urheiluja voimisteluharjoituksissa ja kilpailuissa.

Kädet olivat Isälläni hyvin vahvat. Myllyssä oli aikaa keskustella myllymies-ten kanssa sillä aikaa, kun koneet suorittivat viljojen jauhamisen. Kaikenlaisia kilpailuja järjestettiin ajan kuluksi ja mielen virkistykseksi. Eräs voimainkoitos muistui mieleeni em. kirjoituksen johdosta. Kilpailtiin siitä, kuka nostaisi painoja eniten lattiaasta yhdellä sormella. Viljavaan luona oli punnuksia. Suurimpaan, 50 kg:n punnukseen kiinnitettiin rautalangalla lisää punnuksia sitä mukaa, kuin kenellä tuntui olevan voimia nostamiseen. En muista, että kukaan olisi isääni siinä kisassa voittanut. Aivan tarkkaa kilomäärää en muista, mikä olisi ollut ennätys. Kuitenkin muistan, että lisäpainoja oli suurimman punnuksen ympärillä niin, että lähes sata kiloa Rauni yhdellä sormella nosti.

Veljeni **Pertin** kanssa muistelimme Isämme nostaaneen maastavetona 320 kg. (Tähän hän käytti molempia käsiä).

Sitten oli sellainen kilpailu, joka tuntui aika hurjalta. Otettiin kuuden tuuman

Rauni Jalo ja Hilja Kaasalainen, mutta kuka on toinen työstä?

rautanaula ja lyötiin se paljain käsin puulankkuun. Se tapahtui siten, että taiteltiin säkkipaperista talle kamentä vasten. Naulankanta paperitolla vasten, ja naula etu- ja keskisormen välistä ulos, kun käsi puristettiin nyrkkiin. Sitten lyötiin naula puuhun. Se oli voitaja, joka löi naulan syvemmälle. Monet harjoittelivat lyömällä naulan tuumaa paksun mäntylaudan läpi. Isäni löi useasti kaksituumaisen lankunkin läpi. Piti vain olla nopeutta lyönnissä ja naulan piti osua kohtisuorassa puuhun. Pelkässä voimassa ei ollut ratkaisu voittoon.

Jouluaattona käydessäni vanhempieni haudalla, ajattelin katsellessani hautakiven kaiveruksia, että kuinka nopeasti vuodet kuluvatkin. Tammikuun 9:nä isäni syntymästä tuli kulu-neeksi 100 vuotta. Ei ole enää paljon elossa niitä, jotka tapasivat Jalon veljekset **Ollin** ja Raunin Pikon myllyn mylläreinä ja Montruan kylän asukkaina siellä Pyhäjärvellä, jossa isäni sanoi

viettäneensä parhaat vuodet elämästään.

Kesällä ollessani Sastamalassa Pyhäjärvi-juhlilla toivoin tapaavani joitain, jotka tunsivat isäni. Samoin, koska olen kiinnostunut sen aikuisista valokuvista, toivoin saavani niihin täydennystä. **Esko Pohjalainen** esitteli minulle joitain henkilöitä ja syksyn mittaan sainkin joitain valokuvia. Yhdessä kuvassa polkupyöräretkellä oleva ryhmä on Pikomyllyn sillalla. Kuvassa on isäni pyykkipojat housunlahkeissa, hänen vierellään naapurin tyttö **Hilja Kaasalainen** ja joku toinen tyttö. Tämän kuvan sain **Ulla Kaasalaiselta**, jonka perhe asui lähinaapurissa joen toisella puolella. Tunteeko kukaan tämän kuvan katsojista tuota toista tyttöä? Jos joku tunnistaa, niin olisin hyvin kiitollinen tiedoista. Edelleen ottaisin mielelläni vastaan valokuvia Pikomyllystä, sen ympäristöstä, naapureista ja rakennuksista.

Isäni oli uskova mies ja hän yritti toteuttaa Raa-

matun opetuksia elämässään. Hän antoi esimerkiksi kymmennykset tuloistaan kristilliseen työhön. Erityisesti lähetystyöhön hän keräsi varoja myymällä kristillisiä lehtiä. Hän kulki polkupyörällä eläkkeelle jäätyään lähes joka päivä lähiseudun kylä kiertäen. Aina hänellä oli aikaa keskustella tapaamiensa ihmisten kanssa kaikista asioista. Tuttuja hänellä oli paljon. Mutta voimat häneltäkin vähenivät iän myötä, varsinkin kun ei ollut jokapäiväistä harjoitusta jauhosäkkien nostelussa. Isäni hartiat kapenivat ja lihaksat käsivarsissa pienenivät iän karttuessa, mutta nyrkit, isäni käytti joskus sanaa ”kulaikat” olivat edelleen hyvin kookkaat. Näin vahvakin mies riisuttiin omasta voimastaan, ennen kuin tuli kutsu viimeiseen iltahuutoon. Rauni Jalolla se tapahtui 77-vuotiaana 28.10.1988.

Hyvää Uutta Vuotta 2012 kaikille, joita Pyhäjärvi kiinnostaa.

PAAVO JALO

Evakkovaiheet Kiikassa

Uusikirkkolaisten, pyhäjärveläisten ja muiden evakkojen elämää Kiikassa sotien aikana, aikalaisten muisteluksia ja myöhempiä kuvauksia. Pyydetty puheenvuoro aiheesta Uusikirkko-seuran kunniapuheenjohtaja Alpo Kakko ja pyhäjärveläinen ja kiikkalainen kotiseutuaktiivi Toivo Hinkkanen.

Pyhäjärveläisten ja uusikirkkolaisten yhteistapaaminen sunnuntaina 26.2.2012 klo 15.00 Karjalatalolla Laatokka-salissa. Kahvitarjoilu

Lämpimästi tervetuloa!!!

Pääkaupunkiseudun uusikirkkolaiset ry
Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Uudenkirkkolaisista talvisodan evakoista Kiikassa osa menehtyi ja siunattiin matkansa päätteeksi n.s. rivihautaan Kiikan kirkkomaille. Siellä juhannussunnuntaina 24.6.1990 Kiikan seurakunnan aloitteesta ja toimesta paljastetun muistopaaden teksti kertoo alueelle haudatun kaikkiaan 41 kanneljärveläistä, 11 uusikirkkolaista ja 30 muuta siirtolaista vv 1939-1949. Kuva: Kaarina Pärssinen.

Kerro perheen ja suvun uutiset lehdessä

Pyhäjärvi-lehti julkaisee joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, edesmenneistä ja valmistuneista.

Muistathan kuitenkin aina kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

70 vuotta täyttää 9.2.2012 **Helga Marjatta Rantanen** Raumalla.

Lähetys- ja kiitosseurat 9.2.klo 18. palvelukeskus Auringossa, Siilotie 6, Rauma. Mahdolliset muistamiset Sambian orpojen hyväksi. Tili 313130-3388709, viesti Helga-Marjatta.

Kahvitarjoilu klo 15-18. Sydämellisesti tervetuloa!

Helkan vanhemmat: Lydia ja Nestori Kivikkola, ent. Nännimäinen, kotoisin Vpl Pyhäjärven Rahkajärveltä, isovanhemmat Heikki ja Leena Nännimäinen, Leena-mummo o.s. Tomperi Jaamasta.

Tuleeko Pyhäjärvi-lehtesi oikealla osoitteella?

Soita tiedot ajantasalle p. 040 730 2622

tai sähköpostitse marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Osoitteenmuutoskaavake löytyy myös kotisivuilta.

Huittisissa asustava **Edla Pakarinen** täyttää helmikuun alussa 90 vuotta. Hän on syntynyt 4.2.1922 Vpl Pyhäjärven Gorkalan kylässä **Helena** (o.s. Akkanen) ja **Juho Pusan** perheeseen.

Edesmenneen puolison **Eino Pakarisen** kanssa heillä oli maatila Huittisten Vesiniityllä. Leskeksi jäätyään hän muutti Huittisten keskustaan osakehuoneistoon, missä hän viettää myös juhlapäiväänsä.

vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön puheenjohtajat

Hallituksen puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen Harjavalta,
Kallenk. 10 29200 Harjavalta
puh. 0400-626 770,
yrjo.kaasalainen@luukku.com

Hallituksen varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg Helsinki,
Ryytimaantie 19 A 8 00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899,
juhaniforsberg@gmail.com

Hallintoneuvoston puheenjohtaja
Esko Pulakka Nokia,
Kuljunperäntie 189 37200 Siuro
puh. 044 383 0867
esko.pulakka@gmail.com

”On tärkeää tietää oman kasvukulttuurinsa juuret”

Puheterapeutti **Marja Härmä**, joka tänä vuonna täyttää 60 vuotta, on ollut jo useita vuosia mukana Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallinnossa. Suomi ja karjalaisuus ovat edelleen tärkeitä asioita, vaikka perheellä onkin nyt toinen koti myös Ranskassa, lähellä Saksan ja Luxemburgin rajaa.

Ennen kuin mennään kyselemään kuulumisia viime vuonna hankitusta Ranskan kodista, palataan Marjan sukujuurille:

– Olen evakon lapsi, Tampereella syntynyt vuonna 1952. Isäni **Martti Pakarisen** koti oli Pyhäjärvellä Keljan kylässä. Isovanhempani olivat maanviljelijä **Heikki** ja **Anna-Liisa Pakarinen**, jotka sijoittuivat sodan jälkeen Satakuntaan, silloiseen Tyrvään pitäjään, Teinilän taloa viljelemään. Äitini **Liisa Pakarinen** on kotoisin Tyrväältä.

– Isällä oli kymmenen sisarusta, joten karjalaisuus on näkynyt arjessa ja sukulaisuussuhteissa hyvin voimakkaasti; äitini perhepiiri oli pienempi. Minulla on kaksi sisarusta, **Pirjo** ja **Petri**.

Työntekoon sai tottua jo lapsena

– Lapsuus - ja nuoruusajallemme oli tyypillistä se, että muutimme perheeseen asuinpaikkakuntaa hyvin usein, ja samalla vaihtui myös isän ja äidin työ, pääasiassa yrittäjänä: isällä kirvesmiehestä maanviljelijäksi, kauppiaksi, rakennusyrittäjäksi, ja siinä rinnalla äidin työ. Joskus laskin, että olen muuttanut yli kolmekymmentä kertaa, eikä loppua näy!, tuumaa Marja Härmä, kun Ranskan kodin varustaminenkin on vielä hieman kesken.

Lapsuuteen kuului monenlaisia töitä, kuten muillakin ikäpolvensa nuorilla.

– Lapsena ajettiin lehmiiä laitumelle, oltiin heinäpellolla tappipoikina ja haravoimassa ja harvennettiin sokerijuurikasta. Vähän varttuneempina autoimme loma-ajat kaupassa ja baarissa myyjinä, ja olen ollut isän kanssa myös rakennuksella lautapoikana ja vesikattoa naulaamassa!

Puheterapeutin ja hammaslääkärin liitto

Koulunsa Marja aloitti Hämeenkyrössä ja jatkoi siellä yhteiskoulussa, jota hän kehuu ”erittäin laadukkaaksi ja virikkeelliseksi”. Opintie jatkui sitten Tyrvään yhteiskoulussa, josta hän pääsi ylioppilaaksi vuonna 1971.

– Lukioaikana halusin päästä opiskelemaan kasvatustiedettä, psykologiaa ja fonetiikkaa, joita sitten opiskelin Turun yliopistossa ja Åbo Akademiassa sekä Helsingin yliopistossa, josta valmistuin 1981 puheterapeutiksi.

Puolisoksi oli 1973 löytynyt hammaslääkäriksi opiskellut **Matti Härmä**.

– Samana keväänä 1981 muutimme Helsingistä mieheni **Matin** ja lastemme **Lauran** ja **Antin** kanssa **Matin** kotitaloon Vammalaan jatkamaan talon pitoa **Matin** vanhempien jälkeen. Samalla teimme myös omaa ammattityötämme pitäen yksityisvastaanottoa: **Matti** hammaslääkärinä ja minä puheterapeutina.

Härmän perheen kolmas lapsi **Juha** syntyi Vammalassa ja on nyt vuorostaan aloittamassa talonpitoa. Härmän tila on luomutila, pellot ovat olleet kauan luomulla, ja tilalla tuotetaan luomuhunajaa.

Karjalainen kulttuuri on voimaannuttavaa

Lukuisista muuttamisista ja elinympäristöistä **Marja Härmä** uskoo olleen suuri hyöty myös puheterapeutin työssään, jossa hän saanut tavata hyvin erilaisia ihmisiä.

Samoin hän on paljon matkustanut maailmalla puolisonsa **Matti Härmän** kanssa, joka on vapaaehtoistyönä tehnyt ”hammashoitomatkoja” vähempisoaisten luo.

– Olemme huomanneet, että 1950-luvun elintavan taitaminen on ollut eduksi **Matin** vapaaehtoistyön klinikamatkoilla Afrikassa ja Venäjällä, joissa olen saanut olla mukana.

Myös karjalaisuuden hän näkee positiivisesti vaikuttaneen elämässään.

– Kyllähän karjalainen historia, kulttuuri ja elämänsäsenne jo sinänsä on voimaannuttava; kaikesta on selvitty ja selvittää, ilo pintaan!

Karjalainen kulttuuri ja pyhäjärveläisyys onkin ollut olennainen osa **Marjan** elämää.

– Äidin joka lauantailet piirakat, marjapiirakat, karjalanpaisti, sitten virpominen, kesäiset Pyhäjärvi-juhlat, ja mikä tarttuvinta, haastaminen ja hersyvä murre, joka automaattisesti näyttää palautuvan, kun sukulaisia on kokoontunut yhteen!

Kansainvälisyys on rikkaus

Nykyisin **Marja** ja **Matti Härmä**llä on siis Satakunnassa pitkään asutun ajan jälkeen koti myös Ranskassa, paikkakunnan nimi on Sierck les Bains, lähellä Luxemburgin Shengenä.

– **Matti** on eläkkeellä muuttanut jo tänne pysyvästi, minullakin on osoite täällä Ranskassa, ja työtä puheterapeutina on löytynyt Luxemburgin puolelta – matkat kun täällä kolmen maan kulmassa ovat lyhyet.

Yksi vetovoima, miksi Keski-Eurooppa houkui-

Hammaslääkäri Matti Härmä on vaimonsa Marjan kanssa tehnyt vapaaehtoistyön puitteissa avustusmatkoja Afrikkaan ja Venäjälle, jossa hammasklinikoita on pidetty varsin vaatimattomissa olosuhteissa.

la, on tytär **Laura Beyler**, joka perheineen asuu lähellä, Saksan puolella.

– Meille kahden täällä olevan lastenlapsen hoitaminen on etuoikeus.

Myös pariskunnan vanhemman pojan, **Antin**, työ vie nykyisin pitkiksi ajoiksi pois Suomesta.

– Liekö se, että jo aikanaan **Matin** perhepiirissä on lähdetty kauas, ja sitten omassa kodissamme on lasten kasvuvuosina ollut lukuisia vaihto-oppilaita ja ystäviä eri puolilta maailmaa, ollut osasyynä siihen, että lähteminen muualle ei niin pelota ja on luontevaa?, **Marja** pohtii.

On hyvä tuntee juurensa ja kulttuurinsa

Entä miten ja miksi säilyttää suomalaisuuttaan ja karjalaisuuttaan, elää sitten mistä päin tahansa?

– Luulenpa, että jokaiselle missä maailman kolkassa hyvänsä on tärkeää se, mistä on kotoisin, mitkä ovat kasvukulttuurin juuret, miksi ajattelemme ja toimimme niin kuin toimimme, ja mitä olemme suhteessa muihin, mitä yhtäläisyyksiä ja eroavuuksia eri kansallisuuksien välillä on johtuen asuinpaikasta tai kulttuurisesta kehityksestä.

Ruokakulttuuri on yksi asioista, mihin ihminen kiinnittyy jo lapsuudessaan mm. perheiden viettämien vuosijuhlien myötä. Karjalanpiirakoiden teon **Marja** toki taitaa.

– Piirakoita en ole vielä viritellyt, tuo meidän keittömme hella ja työtasot

odottavat vielä kirvesmiehtiä ja sähkömiehiä: täällä yhteyksien luominen ja luotettavan ammattimiehen löytäminen kestää aikansa, eivätkä keittiön varusteet, koneet, työtasot, kaapit ynnä muut kuulu lainkaan asunnon vakiokalustukseen, ne pitää itse hankkia!

Herkuttelua ranskalaisittain

Joulun ja uudenvuodenai-kaa Härmät ovat viettäneet keskieurooppalaisittain jo pari vuotta, kuten sujui siis juuri taakse jäänyt juhla-aikakin.

– Ranskalaisille näyttää olevan tärkeää, samalla tavalla kuin meille suomalaisillekin, että tavataan lähisukulaiset jouluna. Ranskalaiselle hyvä ruoka päivittäin on erityisen tärkeä, puhumattakaan joulun ja uuden vuoden ruokalistasta, joka jonkin verran poikkeaa suomalaisesta. Liha ja maksa on herkkua; on pateeta eri muodoissaan, myös kuoreen leivottuna, hienommaksaa ja talven vihanneksia löytyy lautaselta, alkupaloissa meille tuttua savulohta, kaviaaria. Jälkiruo-

kana ensin runsas juustolautanen, jossa ainakin kymmenkunta eri juustolaatua, tietenkin hyvä patonki ja laadukas viini, sitten pieni makea jälkiruoka, siihen sopiva viini, ehkä, kahvi jne. **Lauran** aviomies **Jean-Marc** on taitava työssään, mutta myös erinomainen kokki, **Marja-anoppi** kiittelee.

– Saksan puolelta saa saksalaisten joulupullaa, stollea, maustekakkuja ja hieman erilaisempia pikkuleipiä, kuin mihin Suomes-

sa olemme tottuneet.

– Meidän pikku kaupun-

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön juhla kokouksessa talvella 2008 Marja Härmä kiitettiin Karjalan Liiton pronssisella merkillä. Onnittelemassa hallituksen pj. Yrjö S. Kaasalainen sekä hallituksen jäsen, kunniajäsen Salme Rintala.

Marja kotinsa edessä; koti on oikeanpuoleisen talon ylimmässä kerroksessa.

Marja Härmä Ranskan kodissaan, jonka sisustaminen ja varustaminen on vielä hieman kesken mm. keittiön osalta, jonne on itse hankittava kalusteet.

gissamme on kolme leipomoa, joista saa tuoretta patonkia, croissantteja ynnä muuta suussa sulavaa myös sunnuntaiaamuisin, kun leipomot vuorottelevat aukioloa.

Kansallispuku on vielä Suomessa

Ja vielä siitä Marjan ahkerasti käyttämästä kansallispuvusta, joka toistaiseksi on vielä Suomessa:

– Jos sopiva juhla tulee, kansallispukua käytän täälläkin. Asumme komean

keskiaikaisen Malbrockin linnan kupeessa – jospa heidän juhlissaan käyn ensin ihastelemissa perinneasujaan ja sitten... Eipä tiedä, tuleeko kansallispuvullekin joskus käyttöä!

Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen jäsen Marja Härmä on ainakin koti-Suomessa nähty monissa karjalaistilaisuuksissa arvostamaan Pyhäjärvi-pukua kantaen.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Pekka Salosesta Vammalan Karjalaseuran kunniajäsen

Lumettoman joulukuun pimeänä päivänä Vammalan Karjalaseura vietti lämminkistä pikkujoulua Vehmaan tilalla 4.12.2011. Kaiken kaikkiaan meitä juhliloita oli noin 50 henkilöä.

Syyskokous oli valinnut uudeksi puheenjohtajaksi **Pertti Hakasen**, ja samalla kun hän toivotti kaikki tervetulleiksi, esitteli hän syyskokouksen valitseman uuden hallituksen jäsenet. Varapuheenjohtaja on **Oiva Kaasalainen**, uusi sihteeri on **Maileena Hyyti**, uusi jäsen **Marjo Tahvanainen** lupautui jäsensihteeriksi, rahastonhoitajana toimii edelleen **Taisto Nissinen**, ja muut jäsenet ovat **Ritva Heikkilä**, **Irja Kärki**, **Helga Mäkelä**, **Katri Pajunen**, **Ulla Pohjola** ja uutena **Merja Ylitälo**.

Samalla puheenjohtaja Pertti Hakanen luovutti kunniakirjan edelliselle, monivuotiselle puheenjohtajalle ja seuramme uudelle kunniajäsenelle **Pekka Saloselle**.

Mitä olisi pikkujoulu ja puurojuhla ilman puuropuhetta? Tällä kertaa puheen piti Marjo Tahvanainen. Hän oli unohtanut puheestaan adjektiivit ja keräsi yleisöltä puuttuvat laatusanat, ja tosi hauska puheesta tulikin yhteisvoimin.

Seija Hakasen johdolla laulettiin tuttuja joululauluja, ja Seija lauloi yksin kaksi vähemmän tunnettua kaunista laulua, joita hän oli itse lapsena laulanut.

Ikää pidennettiin nauramalla sketseille, joitten tekijät olivat sisarukset Marjo Tahvanainen ja **Eija Koski**, sekä Eijan mies **Arto Vuorijärvi**.

Pertti Hakanen (oik.) luovutti kunniakirjan Pekka Saloselle.

Sketsiviihdettä, koulunpenkillä.

Arpoja ostettiin innokkaasti, olihan palkintona n. 10 kg:n joulukinkku. Kinkusta pääsi jouluna nauttimaan Maileena Hyytin perhe. Myös osallistuttiin piirin joulupossun painon arvaukseen.

Torttukahvien jälkeen oli niin kotiinlähden aika ja Seura lahjoitti jokaiselle pariskunnalle Joulukannel-lehden joululahjaksi.

IRJA KÄRKI

Huittisissa vietettiin perinteinen joulujuhla

Ja me toivotam...

Kauniisti kukkasin ja kynttilöin koristeltu Huittisten seurakuntakeskus otti vastaan runsaslukuisen väen, joka oli saapunut viettämään Karjalaseuran joulujuhlaa 16.12.2011.

Tervehdysanojen ja yhteislaulun jälkeen esiintyi Tiernapojat. Lauttakylän ala-asteen kuudesluokkalaisten olivat harjoitelleet opettaja **Taina Mäkinen** johdolla hienon ohjelman. Rekvisiitta: puvut, miekat, tähti jne. täydensivät hyvin

laulettu ja lausutut esiintyjien osat.

Pieni, mutta pippurinen **Nina Naatulan** ohjaama Hupukat-ryhmä esitti useita kansantansseja sellaisella antaumuksella, että yleisökin hullaantui lyömään tahi jalalla ja käsillä.

Ennen joulupuuron syöntiä pastori **Rauno Herranen** toi seurakunnan tervehdysten juhlaamme.

Vähän varttuneempi lausuntaryhmä ”Ne Akat” lausivat potpuriluonteisesti

Hupukat vauhdissa.

erittäin koskettavia ja kauniita jouluaiheisia runoja. Monissa juhlissa ja tilaisuuksissa esiintyvässä ryhmässä olivat **Seija Seppä**, **Tuula Rantala**, **Eila Heinilä** ja **Eeva Kaplas**.

Kun runsas määrä palkintoja oli arvottu onnekkaille, alkoi eteisestä kuulua jännää koputusta ja kellon kilinää. Itse joulupukki saapui lahjojen kera, kertoen monista jouluista myös sieltä Karjalasta. Tunsipa meistä jonkun ihan nimeltä.

Rattoisasti kului iltamme hyvien ohjelmien ja emäntien tarjoamien kahvin ja puuron lomassa, toistomme kanssa seurustellen.

Joulujuhlamme päättyi yhdessä laulettuun Maa on niin kaunis lauluun. Yhteislaulujen säestykset hoiteli **Petri Kiiski**.

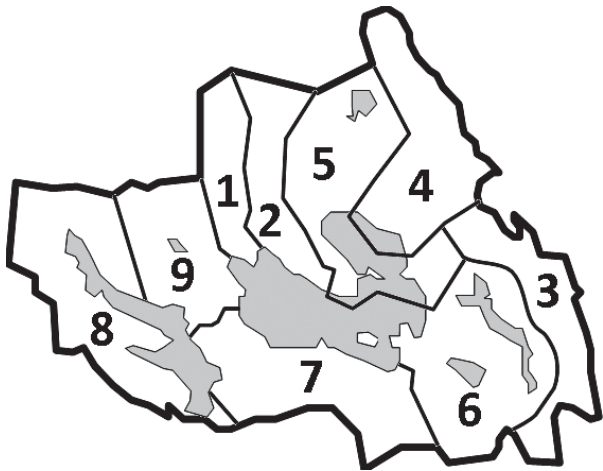
Lämmin kiitos kaikille mukana olleille. Hyvää alkunutta vuotta toivottaen!

HEIKKI KIISKI

Pyhäjärvi-juhlat
Huittisissa
14.-15.7.2012.

Pyhäjärven kyläretki osa VI: Pattoisilta Haapaniemelle

Esko Simonen aloitti kyläretkeilyn karttojen avulla viime syyskuun Pyhäjärvi-lehdessä. Sarjan ensimmäisessä osassa esillä olivat Taubila ja Watikkala. Seuraavat osat julkaistiin lokakuussa; Pyhäkylä (osa 2) sekä tietoa Pappiloiden sijainnista (osa 3). Marraskuussa vuorossa oli osa 4, jossa tarkasteltiin Laatokan rantaa Sortanlahdelta Lohijoelle. Osa 5 julkaistiin joulukuussa: Riiska, Rantakylä ja Salitsanranta. Nyt siis vuorossa juttu nro 6, jossa kuljetaan Pattoisilta Haapaniemelle.

Tämäkertainen karttaretki vie Pattoisiin ja sieltä Rotjanlahden, Keljan, Lahnavalkaman, Orolan ja Ivaskansaaren kautta Pyhäjärven yli Haapaniemelle.

Edellisellä vuoden 1774 retkelläni ohitin Riiskasta Salitsanrannan välisellä metsätaipaleella tienhaaran, jossa jossa kaakkoon osoittavassa verokartan viitassa luki Sakkola ja toiseen suuntaan Käkisalmen linnoitus. Kyseessä oli paljon aiemmin sotilaiden tarpeeseen rakennettu oikotie, ns. Linnatie, joka oli reitti Pietarin lähellä olevan Pähkinälinnan ja Käkisalmen linnoituksen välillä. Tosin kartta kertoi, että sotilaallinen merkitys oli vähentynyt, kun sille oli annettu uusi nimi, Jama väg eli **Kyytitie**.

Osa vanhan linnatien reitistä oli vuoden 1937 kartalta hävinnyt. Reitti tuli verokartan mukaan pohjoisesta Pyhäjärven pitäjän alueelle Tielammen (v. 1774 nimi oli Rotjanlahden lampi) kohdalla ja eteni myöhempiä kruununpuiston metsiä Yläjärvelle. Linnatie oli aikoinaan kulkenut Yläjärven itärantaa ja sotilastie oli jatkunut kohti Sakkolan (myöhemmin Metsäpirtin) Taipaleen kylää, siihen aikaan Suvannon ja Laatokan välinen kannas ei ollut vielä puhjennut. Kyytitien reitti oikaisi Yläjärvelle Hiiren talon läheisyyteen.

Verokartat kertoivat asuinpaikkojen ja tilusten lisäksi myös kulkureiteistä. Siihen aikaan kuljettiin suorinta ja helppokulkuisinta

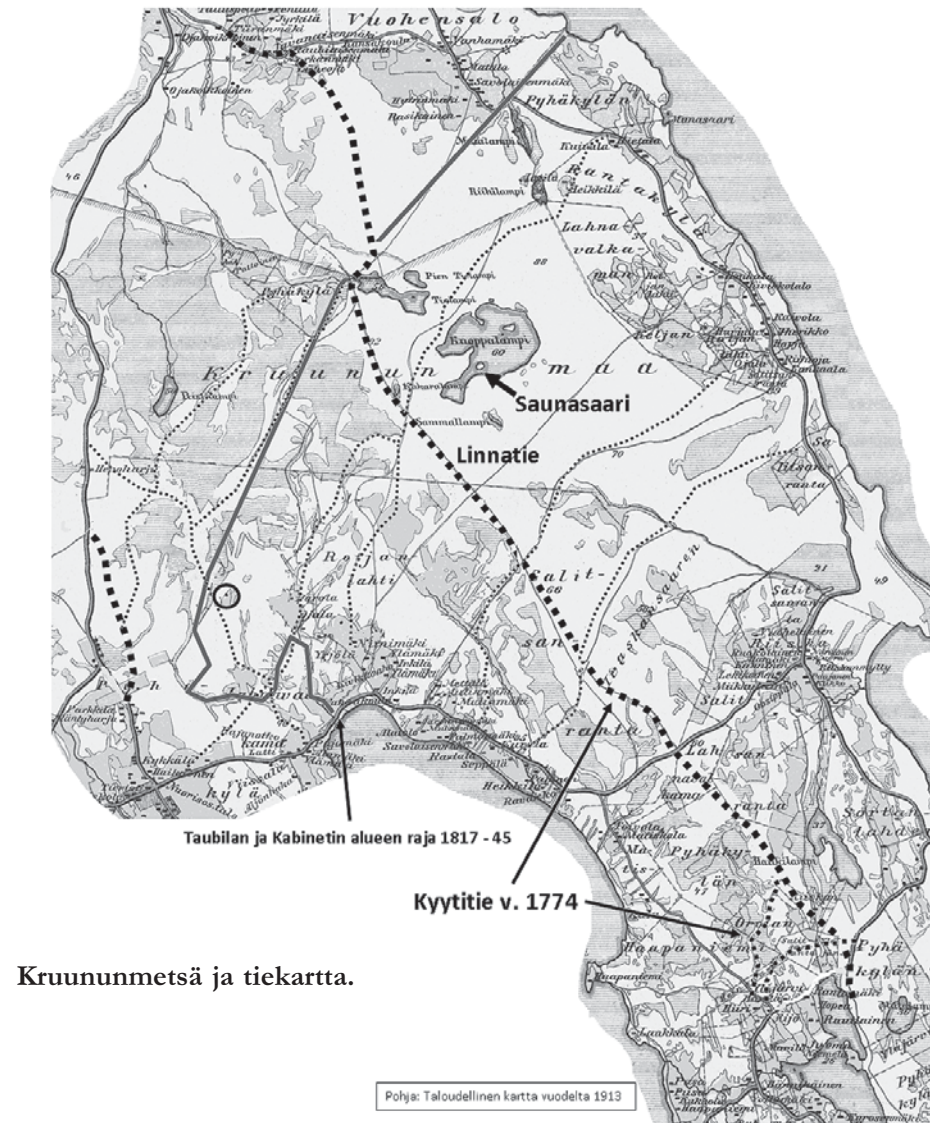
reittiä tiluksille ja kylistä toiseen. Karttakuvassa on Pyhäjärven pohjoisosan reittejä vuonna 1774. Kartta pohja on vuodelta 1913 ja siihen on merkitty myös keisarillisen kabinetin alueen länsiraja.

Metsäreittien lähistöltä löytyi myös Pyhäjärven asukkaiden monessa yhteydessä muisteleva Kuoppalampi, kaunis ja tärkeä retkikohde. Verokartasta voi päätellä, että retkeilyä ei ollut keksitty vasta 1900-luvulla. Siellä nimittäin saunottiin jo vuonna 1774, Kuoppalammessa oli Saunasaari, jonka nimi oli 1930-luvulla muuttunut Lato-saareksi.

Miksi Frederickzs myi kyliä pois?

Taubilan isäntä luopui Pyhäjärven luoteisista kylistä Pattoisista Lohijoelle asti lukuun ottamatta Vernitsaa vuonna 1817 ja 1818. Miksi? Luulen, että hän tarvitsi rahaa johonkin, ehkä Pietarissa oli jotain tekeillä. Ei Pyhäjärvellä rahareikiä tainnut olla, kun lahjoitusmaat toivat vain tuloja. Myytyjen kylien asukasmäärä oli jo vuonna 1774 ollut noin 850.

Miksi keisarillinen kabinetti sitten halusi ostaa? Mieleen tulee kaksi syytä, metsät ja kauppapaikan valvonta. Kabinetin hoviin Sortanlahteen tuli melkopaan 1820-luvulla asukkaiksi metsänvartijoita. Epäilen, että viimeistään tässä vaiheessa kylvettiin siemen myöhemmin talonpoikien

Kruununmetsä ja tiekartta.

kohtaamaan ilmiöön, kun he lunastaessaan tilansa 1800-luvun lopussa "omaksi" saivat vain vähän metsäalueita. Valtio pidätti osan itsellään ja muodosti ns. kruununmetsiä. Perustelu oli epäilyttävä: talonpojilla ei olisi ollut varaa osuuttaan lunastaa. Luulenta, että se oli vain tekosyy, valtio halusi säilyttää tulonlähteensä.

Fredericksz osti kylät takaisin noin v. 1845. Oliko keisarillisen kabinetin aika tiloilla erilaista kuin olo Taubilan alaisuudessa, siis esimerkiksi Taubilan Lahnavalkaman ja kabinetin Rotjanlahden välillä? Vaikea sanoa, mutta ainakin "under hoflägret" -tiloja eli hovin hallintaansa ottamia tiloja alkoi ilmestyä kiihtyvällä tahdilla 1850-luvulla.

Pattoinen, Lahnavalkaman kylä tasangolla

Palaan kylätarkasteluihin kabinetin alueen läntisimmästä kylästä. Pattoinen oli vanha kylä, jo 1500-luvulla tunnettu asuinpaikka, Lahnavalkaman kylä tasangolla. Vaikka kylä tuntui nykykartassa olevan peräkylä tien päässä, sijaitsi se vuonna 1774 huomattavasti lähempänä muita kyliä, kun kulkureittejä eivät määränneet autotiet. Suorat reitit veivät kohti Pyhäkylää, Lahnavalkamaa, Käkisalmea ja Vuohensalaa.

Kylässä oli verokartassa neljä taloa, ylimpänä mäel-

lä oli kahden talon ryhmä, vanhin asumuspaikka. Näissä taloissa asuivat **Johan Kuldemies** (verokartan K) ja **Jöran Kylliäinen** (I), suunnilleen Salitsanrannan koulupiirikartan Äikiän talon (no 27) paikkeilla. Etelän puoleisella rinteellä oli kaksi yksittäistä tilaa, ensin **Michael Niuckasen** talo (M, Juho Pakarinen 31) ja alimpina **Johan Ijäksen** talo (N, Mikko Huppunen 32).

Asukkaita kylässä oli 30, hevosia 10, nautakarjaa 35 ja lampaia 17. Kylän peltojen joukosta löytyi myös tässä kylässä Kalmistonpelto, paikka on merkitty oikeeseen karttaan. Wiikan Vpl Pyhäjärvi -kirjassa kerrotaan vanhoista tunnetuista kalmistopaikoista, mutta Pyhäkylän Tienristin alueen hautapaikan tapaan tieto tästä kalmistosta ei ollut kulkeutunut tutkijoille. Liekö tietoa ollut enää evakoon lähteneilläkään?

Pattoisia kuvattiin seuraavaksi vuoden 1843 kartalla. Kylässä oli edelleen vain kolme pihapiiriä, joista kaksi oli vanhoilla paikoilla. Lisäksi joku oli raivannut peltoa ja muuttanut parin kilometrin päähän länteen Hepoharjulle oikaisevan polun varteen. Isojaon aikaan tätä taloa ei ollut enää ollut.

Kylliäisen taloon oli tullut uusi isäntä v. 1790 eräällä sille ajalle ominaisella tavalla: isäntä-Kylliäisen kuoleman jälkeen leski meni

naimisiin ja näin saatiin Kaukolasta lähtöisin olevasta Ruuskasta suku tilalle. Kultamiehen suku ilmeisesti loppui noin v. 1820, jolloin seuraajaksi tuli Janduin ja 1840-luvulla Rokkain. Isojaon aikaan Kultamiehen ja Kylliäisen pihapiiri kuului

Niuckaset olivat sukua Lahnavalkaman Niuckasil-le. Suunnilleen v. 1810 paikkeilla pojista Matti lähti Pyhäkylään ja Magnus Käkisalmelle ja Kaasalaiset lienevät tämän talon isäntiä siitä lähtien. Isojaon aikaan taloa ei enää ollut, mutta hieman pohjoisempaan oli Juhana Huppunen talo.

Ijäksen vuoden 1774 talossa näytti alusta alkaen olleen kanssavielijöinä Huppusia. Ijäkset siirtyivät vuosisadan puolivälin seutuvilla vanhalta paikaltaan toiselle tilalle mäen päälle. Isojaossa alkuperäisellä tilalla olivat Tahvo ja Juho Huppunen.

Pattoisissa oli v. 1774 myös peltotilkku (L), jota Orolan Näkeläiset (Marcus, Adam ja Johan) käyttivät, heillä oli myös Laatokan rannalla huomattavat alueet. Isojaossa määrättiin Pyhäkylästä kaksi tilallista Pattoisiin, toinen asettui suunnilleen Nokelaisen paikkeille ja toinen kylän pohjoisreunaan. Eräänä yksityiskohtana voisi myös mainita, että vuonna 1839 kylään tilanomistajaksi tullut Matti Rautiainen mai-

nittiin Hepoharjun kesti-

kievarin pitäjänä. Nykykartta kertoi, että Pattoisiin tultiin Keljan ja Rotjanlahden läpi Jäppisen-ojan (1774: Kylmienoja) myllylle, jonka jälkeen nousiin kylään. Vuonna 1774 ja vielä 1900-luvun alkupuolella kuljettiin Lahnavalkamasta ja myös Tienristiltä suoria reittejä ja Pattoisten mälle ei noustu tällöin myllyltä suoraan, vaan ensin kuljettiin rinteen alapuolella pari sataa metriä luoteeseen, josta kavuttiin Ijäksen talon kupeeseen.

Rotjanlahden jokaisella miehellä pari hevosta

Toki Pattoisista naapurikylään Rotjanlahdelle päästiin. Tie lähti Kultamiehen ja Niuckasen välistä notkon yli itään ja haarautui Tielammelle ja Vuohensaloon johtavalta tieltä ajan tavan mukaan helppokulkuisia maita pitkin kohden Rotjanlahden pohjoisinta taloa Nolonmäellä (F, 44 Lindqvist). Vuonna 1774 mäellä asuivat **Anders Javanainen** sekä **Johan ja Hindrich Nälö**. Javanaiset lähtivät pois jo 1700-luvun lopulla. Noloja ovat taloryhmässä isojakoon asti, jolloin Antti Nolon perilliset jäivät siihen ja muut siirtyivät muualle kylässä. Juho Nolo oli muuttanut Rantakylään jo aiemmin. Nolonmäellä oli isojakon aikaan myös Pusia, Heikki jäi pihapiiriin (45) ja Matti muutti (43?).

Noloilta tie kulki aluksi Keljan suuntaan hieman eri reittiä kuin nykyisin, mäen päällä. Oikealle laskeutui sivutie kahdelle talolle. Ensimmäisessä isäntinä olivat **Matts ja Michael Bengtin** sekä **Jacob Kasalainen** (E, 47 Toivo Orenius) ja lännempänä olevassa **Simon Bengtin, Anders Rokkain ja Albert Hopia** (D, taloa ei ollut enää tällä paikalla v. 1843). Myöhemmin rakennettu uusi tie Pattoisiin kulki näiden talojen ohi. Penttiset, Rokkainen ja Hopia poistuivat kylästä 1800-luvun puoliväliin mennessä. Hovileiri näytti ottaneen heidän peltonsa haltuun.

Ylhäältä tie pudottautui nykyisen tien paikalle vasta suunnilleen Pusalle lähtevän tien kohdalla. Mäen päällä oli **Märten, Thomas, Hindrich ja Anders Pus**an tila (G, 54 veljekset Pekkola), taloja näytti olleen kaksi. Rinteessä oikealla puolella oli **Staphan Huppusen** tila (H, 56 Luukkanen).

Edellä mainituissa Rotjanlahden taloissa asui 98 henkilöä, talouksia oli 14 ja aviopareja 16. Hevosia kirkmaili haassa 35 ja tunnusluku oli korkea 1,9 hevosta / aikuinen mies. Lehmä ja nuoria nautoja oli 100 ja lampaia 64. Nimet Tervahautain niitty ja Mustikka-korven niitty kertovat myös jotain elämästä. Kylien maita ulottui Laatokan rantaan asti.

Pattoinen, Rotjanlahti, Kelja, talot v. 1774.

Vuoden 1843 kartassa oli myllärillä talo (35), samoin myöhemmin Pakarisen hallussa ollut tila oli jo rakennettu (37), tällä tilalla asui Hietasia isojaon aikaan. Näihin taloihin kuljettiin vielä silloin Pattoisten suunnalta. Ilmeisesti talo D oli siirtynyt Huppusen paikalle (46, isojaossa Akkanen) ja talo E pari sataa metriä alemmas. Pusan takana oli myös uusi talo (52, Eeva). Arvi Kuisman talo (40) oli vasta isojaon kartassa, silloin Paakeleilla.

Keljassa kolme taloa

Puronotkon Rotjanlahdesta erottamassa Keljan kylässä oli v. 1774 kolme taloa. Ylimpänä olevassa talossa olivat **Mats Pampain ja Jöran Pusa** yhdessä (A, 69 Toivo Pärssinen). Talo siirtyi Pusalta muuttaman kotivävyksiirtymän jälkeen Pärssisille. Alempana oli kahden talon ryhmä, taloa B pitivät **Simon Seppänen ja Anders Pampain**. Talo C oli **Jöran Pakarisella** (B, C; 67, 68). Pampain ja Seppänen poistuivat kylästä ennen 1850-lukua.

Kylä laajentui järven suuntaan 1850-luvun taitteessa, kun Simo Naskali tuli Tolsterniemestä ja Inkiset Pyhäkylästä, näin ratkeaa kysymys siitä, että minne Inkiset hävisivät sieltä. Isojaon aikaan kylässä olivat myös Juho Haikosen leski, Keskiten vävy Heikki Päiväläinen sekä Heiskasen vävy Juho Pärssinen.

Lahnavaikaman taloryhmät

Lahnavaikaman kylä oli koko ajan Taubilan alaisuudessa ja se muodostui vuonna 1774 kahdeksasta talosta, joista kaksi oli yksittäisiä ja muut olivat kahdessa ryhmässä. Asukkaita

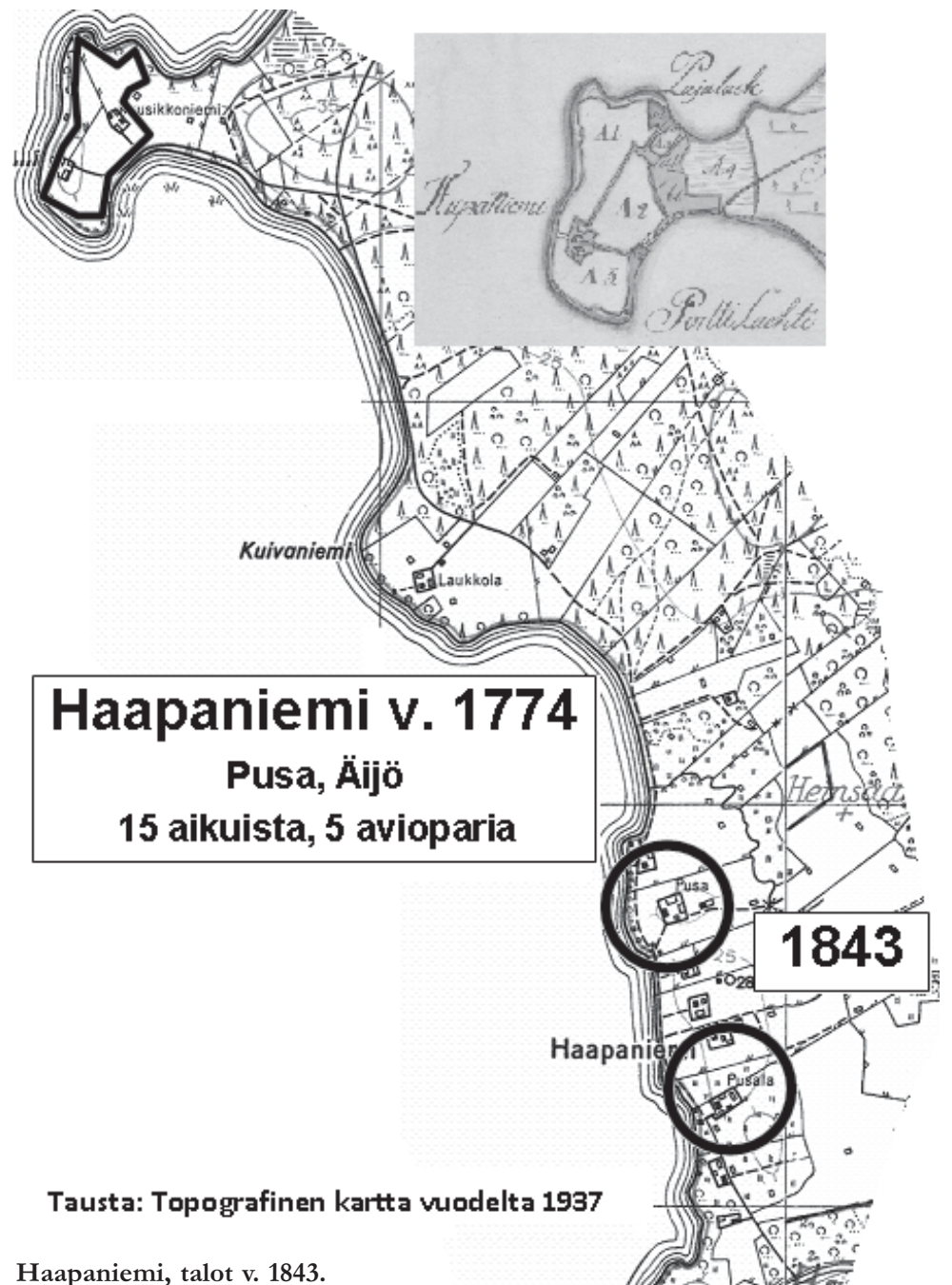
oli 119 ja he jakaantuivat 11 talouteen, aviopareja oli 19. Enemmän kuin puolet asukkaista oli lapsia ja yli 20-vuotiaista miehiä oli 24 ja naisia 27.

Salitsanrannasta tullessa oli ensin mäen alla kahden talon ryhmä Kähösten (19) kohdilla ja tilallisina olivat **Jacob Tihveräin ja Petter Huhka**. Kylän talojen numerointi heittelee eri aikoina, oheisessa kartassa on käytetty vanhinta. Mäen päällä tien varressa oli neljän talon pihapiiri (Salitsanrannan koulukirjan talon 15 paikkeilla). Omistajia olivat **Jöran Lappalainen, Mäns Niuckain, Jöran Kucko ja Johan Kaikkoin**.

Ryhmätilojen pellot olivat tilkkutäkin tapaan siroteltuna ympärille. Johan Kaasalainen, joka oli lähtöisin Pyhäkylästä, tuli ylä-

taloon ryhmään v. 1778. Ylätaloista yksi oli ilmeisesti ollut tien pohjoispuolella, mutta muu pihapiiri eteläpuolella noin 3000 m² alueella. Lappalaisia, Niukkasia, Kukkoja ja Kaikkosia asui pihapiirissä 61 henkilöä, 10 avioparia. Heillä oli yhteensä 22 hevosta, 60 nautaa ja 73 lammasta. Kun miehet lähtivät hevosineen työhön tai muihin rientoihin, niin taisivat ajopelit aamuruuhkan saada aikaan.

Kylän kaksi erillistaloa oli Orolan puolella. Ensimmäisessä asui **Jöran Hynnin** ja kuusi asukasta. Kirkonkirjoista löytyi viitteitä siitä, että tässä olisi ollut myöhemmin jonkinlainen kauppapaikka. Hynnisten merkinnät loppuvat 1830-luvulla ja näytti siltä, että sen jälkeen Taubilan hovi otti pellot hallintaansa. Toi-

Haapaniemi, talot v. 1843.

sena oli **Pähl Ramman** tila, jossa kahdella avioparilla oli peltoa noin viisi ha.

Seuraava käytettävissä ollut kartta oli isojaon ajalta 1880-luvulta. Arvelen 1860-luvun nälkävuosien koetelleen Lahnavaikamaa, sellaiselta asukasvaihto näytti. Isojakoon mennessä Ramman talo oli siirtynyt koulupiiriin kartassa talon 6 paikalle. Hynnisen paikalla ei ollut enää mitään ja ylätalojen ryhmässä oli talo

molemmiin puolin tietä (13 ja 15), alaryhmässä samoin (19 ja 20). Uudisasutusta oli neljä taloa Pyhäkylän puolella.

Orolan kaksi taloa ja kaikki 88 asukasta, Nokealaisia ja Päiväläisiä, olivat v. 1774 rannassa tiiviinä rykelmänä (kartta pappilan sijaintia koskevan artikkelin yhteydessä). Joukkoon mahtuivat myös kylälaisten 24 hevosta, 35 lypsävää, 24 nuorta nautaa sekä 70 lammasta.

Ivaskensaaren varsinaisesta kylästä ei ollut ilmeisesti laadittu verokarttaa 1770-luvulla, vain Salitsanrannan pohjoispuolella oleva Koivusaaren metsäalue sekä muutama niitty Wernitsassa löytyivät. Viitteitä vanhoista asuinpaikoista antaa isojaon kartta, joka oli vuodelta 1857. Suurin osa asuinpaikoista oli tällöin evakkoa edeltäneillä paikoillaan, mutta muutama poikkeama löytyi.

Sumpulan talo (Pyhäkylän kyläkirjan talo 204) oli tällöin huomattavasti lähempänä rantaa, suunnilleen pellon reunassa saaren suuntaan mennessä. Tien toisella puolella, uuden Sumpulan kohdilla oli myös talo rannan ja tien puolivälissä. Kuosan mökkiä (200) ei ollut, mutta Hiekkavalkaman talon paikat (201, 202) olivat. Linnavaikman talojen tulkitsen olleen pihapiirissä uusimpien talojen kaakkoispuo-

lella ja Larjavan suuntaan vajaan 200 metrin päässä oli myös asumus. Kulkureiteissä oli myös eroja, Linnavaikman kulkuväylä vei Kuosan mökin kohdilta Hiekkavalkaman tielle ja sieltä edelleen vanhan Sumpulan pihapiiriin.

Haapaniemen Äijöt ja Pusat

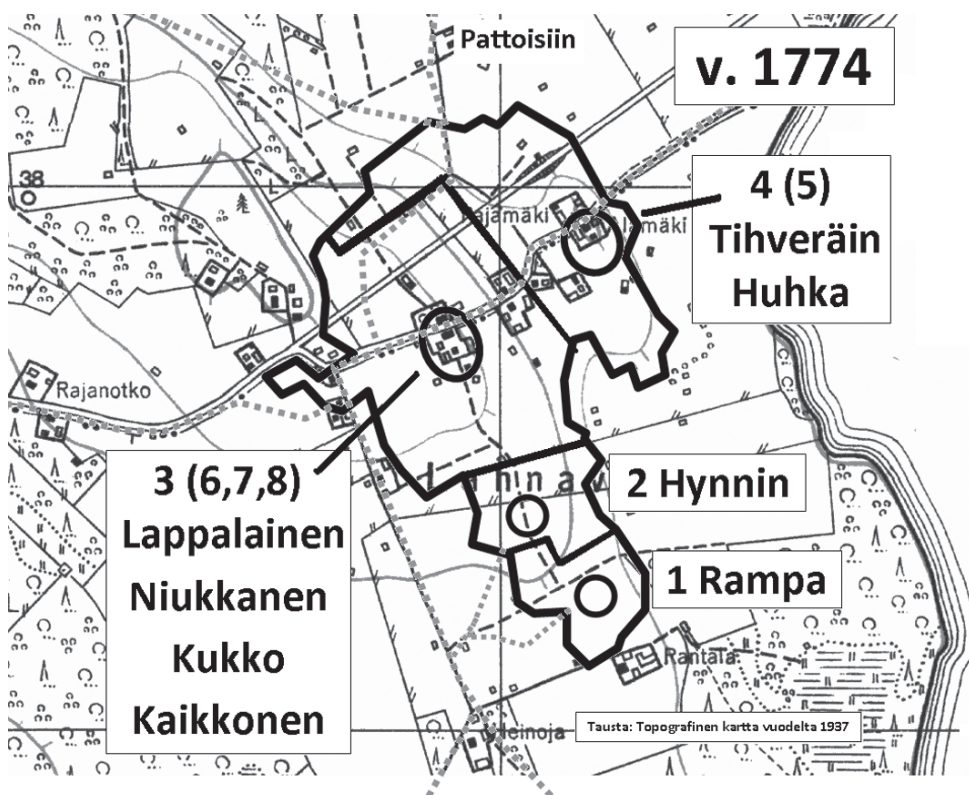
Palataan Ivaskensaaresta takaisin keisarillisen kabinetin maille, vastarannalle Haapaniemeen. Kylän molemmat talot sijaitsivat v. 1774 niemen kärjessä ja niissä asuivat Äijöt ja Pusat. Karttaselitykset ovat hukassa, mutta osa tiedoista löytyi muualta. Asukkaita oli yhteensä 36, joista 15 oli aikuisia. Aviopareja oli viisi, hevosia kymmenen, nautakarjaa 33 ja lampaista 33.

Vuoteen 1843 mennessä olivat Pusat muuttaneet uuteen rantapaikkaan kolme kilometriä Enkkuan suuntaan. Heillä oli tällöin kaksi taloa ja seuraava levittäytymisen tapahtui vasta isojaon jälkeen. Kylä oli saanut myös lisämaata Lohijoelta, yksi sinne muodostetuista tiloista kuului Haapaniemeen.

Jatkan seuraavaksi kyläkierrostani Yläjärvelle, Rahkajärvelle ja Enkkuaan.

ESKO SIMONEN

Lisätietoja:
esko.simonen@dlc.fi,
puh. 050-369 5066

Lahnavalkama, talot v. 1774.

Matti Viskari oli pitkäaikainen kunnallismies Pyhäjärvellä ja Huittisissa

Vpl. Pyhäjärven historia kertoo sivuillaan myös monista pyhäjärveläisistä kunnallismiehistä. Heistä yksi esitelty on **Matti Viskari**, joka syntyi Pyhäjärven Porsaamäellä 2.10.1891 ja kuoli Huittisissa 22.7.1977.

Viskarin kunnallismiesura Pyhäjärven valtuustossa alkoi jo v. 1919 jatkuen yhtämittaisesti Pyhäjärven valtuuston lopettamiseen saakka. Tänä aikana hän toimi kahden vuoden ajan myös valtuuston puheenjohtajana. Varsin pitkä on se lista, jossa kerrotaan Viskarin luottamustoimet Pyhäjärven ajoilta niin kunnan kuin seurakunnankin toiminnassa. Mitä tuo lista pitää sisällään, sen voi jokainen tarkistaa historian sivuilta.

Uusi kotipaikkakunta Huittinen oli Viskarin perheelle tullut tutuksi jo ensimmäisen evakkovaiheen aikana. Vapaaehtoisella kaupalla ostetulle maatilalle oli jo aloitettu rakennustyöt,

kun Karjala ja Pyhäjärvi saatiin takaisin ja tietysti sinne muutettiin heti ensimmäisten joukossa marraskuussa 1941. Toisen evakkotaipeleen päätyttyä perhe asettui jälleen Huittisiin, josta Ripovuoren juurelta saatiin uusi maanhankintalain mukainen maatila, jossa rakennuksia oli jo valmiina. Nykyisin tätä tilaa viljelevät Matti Viskarin edesmenneen **Lauri**-pojan tytär miehensä kanssa.

Toisen evakkovaiheen päättyessä Huittisiin Viskarin kunnalliseen toimintaan tuli pieni katkos. Vuoden 1945 vaaleissa Matti Viskari ei vielä tullut valituksi Huittisten valtuustoon. Luottamustoimia riitti kuitenkin siirtoväen vaalilautakunnan ja kansanhuoltolautakunnan jäsenyyteen. Sittemmin olivatkin jo edessä vuoden 1948 kunnallisvaalit ja näissä vaaleissa Viskari tuli valituksi valtuustoon samoin kuin kolmelle seuraavallekin vaalikaudelle. Valtuuston jäsenyyttä riitti

siten Huittisissa vv. 1948-1960. Monivuotinen toiminta Pyhäjärven valtuustossa ja monissa lautakunnissa oli tehnyt Viskarista kokeneen kunnallismiehen. Se havaittiin nopeasti myös Huittisten kunnalliselämässä. Kokemusta myös arvostettiin ja valtuuston puheenjohtajaksi Matti Viskari valittiin 1952-1956 ajaksi vuosittain. Monet olivat myös ne lautakunnat, joissa Matti Viskari toimi Huittisissa.

Matti Viskarille kertyi kunnanvaltuustusvuosia kaikkiaan 38. Liekö ennätys pyhäjärveläissyntyisistä kunnallispoliitikoista?

Useat pyhäjärveläiset valittu Huittisten valtuustoon

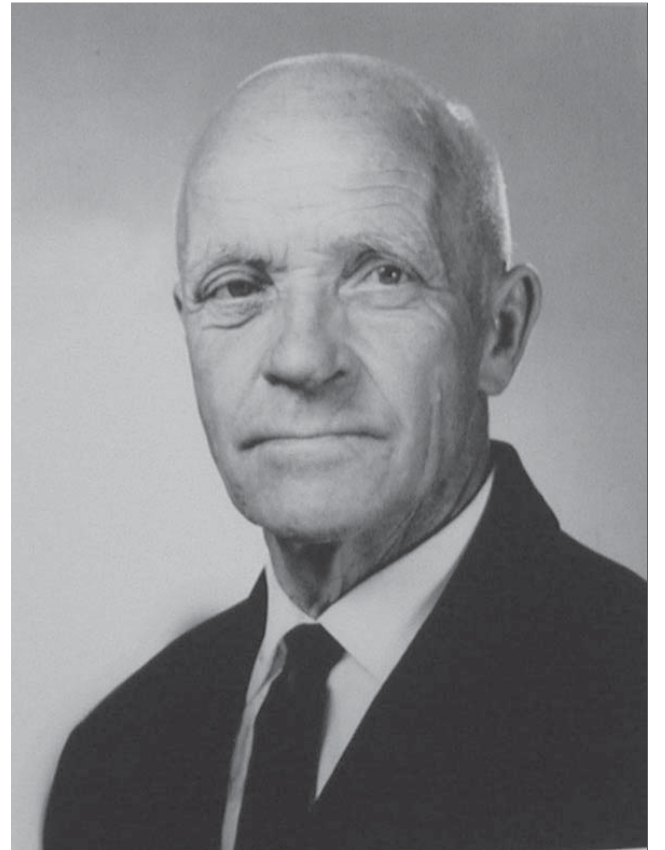
Pyhäjärveläissyntyisiä edustajia uuden kotiseudun Huittisten valtuuston on vuosien mittaan valittu varsin useita.

Niinpä jo vuoden 1945 vaaleissa **Tauno Kaasalai-**

nen tuli siirtoväen edustajana valittua valtuustoon. Vaalikaudeksi 1951-53 valittiin Viskarin lisäksi **Juho Äikiä** ja **Toivo Pärssinen**, ja nyt saivat myös sakkolalaiset oman miehensä läpi, kun **Eero Kurikka** ryhtyi omalta osaltaan hoitamaan kunnan asioita. Seuraavissa vaaleissa Viskari pääsi edelleen valtuustoon, mutta Äikiä ja Pärssinen putosivat nyt pois saaden kuitenkin useita lautakuntapaikkoja hoitaakseen. **Matti Joro** aloitti kunnallismiesuransa. Myöhemmin **Reino Tatti**, **Juho Javanainen**, **Jalmari Kalmi**, **Vilho Luukkainen** ja **Leino Rouvinen** hoitivat luottamustehtävänsä niin valtuustossa kuin monissa lautakunnissakin kukin vuorollaan.

Myöhemmin toisen polvet pyhäjärveläiset ovat istuneet valtuustossa, 2-3 heistä kerrallaan.

REINO ÄIKIÄ

Maanviljelijä, herrastuomari Matti Viskari Pyhäjärven Porsaamäeltä.

Karjalaisseurat: kartoittakaa karjalaiset valtuutetut

Haluan tässä samalla haastaa kaikki pyhäjärveläisten pääsijoituskuntien karjalaseurat kartoittamaan jälkipolvia varten tiedot oman paikkakunnan valtuustoihin valituista Pyhäjärvellä syntyneistä henkilöistä.

Nyt se on vielä helppoa, kun useimmissa kunnissa, kuntaliitoksista huolimatta, on tallella henkilötietokortit valtuutetuista. Paikkakunnan vanhemmat ihmiset kyllä muistavat ketkä edesmenneet pyhäjärveläiset on aikoinaan valtuustoihin valittu.

REINO ÄIKIÄ

Matti Viskarin muisteluja vuodelta 1941

Matti Viskari teki muistiin merkintöjä päiväkirjoihin ja muistivihkoihin vv. 1941 ja 1944. Muistiin merkityt ovat pääosin hänen ja hänen perheensä elämää koskettavia asioita. Tapahtumat ovat ajoittain hyvin yksityiskohdaisesti ja tarkasti tallennettuja. Oheisena lyhennelmä talvisodan päättymisen jälkeisestä ajasta vuonna 1941 Huittisissa ja jälleen kotona Pyhäjärvellä. Karjalaisen väestön pika-asutuksen alkaessa Matti Viskari sai uudistilan Huittisten Lauhan kylästä.

Ensi kertaa Huittisiin Päiväkirjamerkinnät alkavat hänen saapumisestaan uuden kodin perustamisen alkuvaiheisiin 17.3.1941: Saavuini Äetsän asemalle kello 7.48, josta pyörällä Lauttakylään. Täällä sain yhteyden neuvoja **Ilmari Nuutilaan** ja metsämihiin, joiden kanssa neuvottelimme metsän leimauksesta. Kävin **Juho Laamassa** ja saavuini Lauhan kylään **Eino Luodonpään** taloon kello 17.30. Outo tunne mielessä ja ajatus niin ihmeellisellä tavalla toi esiin kysymyksiä, joiden ratkaisu tuntuu mahdottomalta. Vähitellen alkoi mieli rauhoittua. Avuliassuontoinen isäntä Eino Luodonpää opasti kaikissa kysymyksissä tiedustellen puhelimitse lisäohjeita ja hommasi kuin

omaa asiaansa. Talon emäntä **Senja Luodonpää** otti minut vastaan ystävällisesti hymyillen ja lupasi huolehtia minun ruuastani, kun olin vain yksin, sillä perheeni jäi vielä Alavudelle. Kävin katsomassa uuden vapaaehtoisella kaupalla ostamani tilan peltoa. Talkoohenki olisi voimakasta. Paikallinen väestö suhtautui myötämieleisesti karjalaisen tuloon.

22.3.1941. On hirmuinen lumipyry, jonka vuoksi ei päästä lähtemään metsälle. Kirjoitin vaimolleni Alavudelle. Suunnittelin rakennusten sijoittelua rakennuspaikalle. Kello 15 aikoihin sain puhelimesta ilmoituksen, että naapuri **Matti Mikonpoika Vesikko** on saapunut Huittisiin ja Lauhanmaahan, jonka jälkeen kävinkin välittömästi naapuria tervehtimässä ja neuvottelemassa rakennustöiden kulusta.

23.3.1941. On sunnuntai. Lumipyry riehuu edelleen raivokkaana. Talon isäntä E. Luodonpään kanssa lähden talkoihin pyytämässä Lauhanmaan naapureita. Naapurit suhtautuivat pyyntöni myötämieleisesti.

26.3.1941. Aamuvanhailla lähemme metsälle. Naapurin renkien mukana

saan kyydin. Metsään saavuttuani huomasin noin 20 hevosta ja miestä lähteneen talkoihin. Kerrassaan liikuttavan osanottotunteen teki tämä toteamus. Voimakkaat miehet pyörittelivät hirsäsiä kuin tikkuja, ja pian oli pitkä hevosjono kuormineen lähtökunnossa. Toiset hevosmiehet ajoivat kaksi reissua. Naapurini Eino Luodonpää hoiteli soranajoa kuten omaansa, ollen kahdella hevosella ajossa koko päivän ja lisäksi oli hänen renkinsä sorakuopalla jalkamiehenä hevosmiesten lisäksi. Soraa tuli 31 kuormaa. Talkoomiehille tarjottiin kahvit **Selim Salosen** talossa. Kahvin tarjoilijoina olivat lotat **Toini Vesikko** ja **Jenny Salonen**. Työt edistyivät suun-

nitelmien mukaisesti. Työt ja tapahtumat ovat pikkutarkasta kirjoitettu päiväkirjaan. Ajoittain mielen ja väsymystä. Päiväkirjaan tuli merkintöjä päivä päivältä.

11.5.1941. On sunnuntai. Äitienpäivä. Ihana muistot monen monilta eletyiltä vuosilta sukeltautuvat esiin. Se tunnelma, jonka sain jo useana vuonna kokea, jolloin lapset laululla äitinsä herättivät, nyt niin valtavana kaihoisana sisimpäni valtaa. Olen yksin. Uskon, että vaimoni tuntee tällä kerralla suurta liikutusta eläessään lasten kanssa lasten puutteellisissa oloissa Pohjanmaalla. Elän muistoissa ihanissa ja kaipaen perhettäni.

Tämän Kokemäenjoen Matti Viskari joutui päivittäin ylittämään lautalla. Silloinen tukinuitto häiritsevi matkantekoa huomattavassa määrin.

Äetsän asema on nykyisin varsin hiljainen ja kuollut paikka eivätkä junat enää pysähdy siellä. Pyhäjärveläisille asema oli kuitenkin sodan jälkeen hyvinkin tuttu paikka.

Matti ja Aleks Viskarin talo, Vpl Pyhjäjärven Porsaanmäen kylästä. Taulun on maalannut Lauri Palsa, joka on Matin ja Aleksin sisaren poika.

Asuinrakennuksen työt edistyivät nopeaa vauhtia. Päiväkirjamerkinnoissa suurta intoa omaan kotiin pääsystä jouluksi. Jatkosota sytty. Karjalan Kannas on vallattu takaisin. Rakennustyöt jatkuvat edelleen. Nyt päiväkirjamerkinnoissa on erilainen sävy. Kotiin kaipuu Karjalaan herää voimakkaana. Into rakennustöiden jatkumiselle pysähtyy. Paikallisen väestön asenne karjalaisiin muuttuu hie-man negatiiviseksi. Rakennustyöt keskeytetään. Tila luovutetaan valtiolle takaisin. Kotiin pääsyn odotusta.

23.8.1941. Masentunut on ollut mieleni koko päivän, sillä ilma on ollut saateinen, joka sekin vähän madaltaa, mutta erittäin harmittaa se kun kortteerimme on Kokemäenjoen takana ja joki on taaskin täynnä tukkia, joiden läpi on saatu koko kesän lauttaa lykätä. Vaikka tahtoisin hymyillä ei hymy esinny kun raskas tuuli pysäyttää tukit joessa paikalleen ja siitä on sittenkin mentävä. Kaihoissa tuntuu valtaa mielen kun muistan, että kotona siellä Karjalassa sai lähteä yöllä tai päivällä, sillä koti oli hyvän tien varrella. Lisäksi kohoa kaiho näin lauantaista huippuunsa saunan suhteen. Kotona sai todellisen saunatunnelman puh-taassa ajanmukaisessa saunassa. Sen sijaan täällä saa rypeä epäsiistissä nokisessa, epäkäytännöllisessä ja pimeässä saunassa, johon mennessä tuntee suurta jopa suurta vastenmielisyyttä, ja sieltä tultua saa sisällä pestä ihoon tarttuneen noen. Kaiho omaan saunaan lisääntyy yhä kun sain tyttäreiltäni **Aunelta** kirjeen, jossa hän kertoo sotaretken jo johtaneen Kirvuun ja että sai pitkää aikaa kylpeä hyvässä saunassa, huomauttaen, että sauna olikin Karjalassa. Ehkä minäkin joskus saan oman saunan ja ehkä joskus tämän hankalasti kuljettavan matkan saan jättää. En tunne muutenkaan enää omak-seni tätä Satakunnan seutua. Tämä on sittenkin liian ahdas ilmapiiiriä reippaalle karjalaiselle luonteelleni. Lisäksi tunnen harmia siitä,

jotkut täkäläiset tekevät pilaa karjalaisista työtaivoista, ajopeleistä, valjaista ym. Haluan takaisin Karjalaan tottumuksineni ja työt-poineni.

Lähtöä odotellessa
12.10.1941. On sunnuntai. Mieliala on masennuksessa kun Pyhjäjärvelle pääsyn esteenä on rautatievaunujen puute. Lisäksi mielenmasennusta lisää muutamien paikkakuntalaisten kateus ja ihmeellinen asenne siirtolaisiin. Siirtolainen leimataan laiskaksi, huolimattomaksi vetelykseksi. Ei tahdo koke-maton paikkakuntalainen joka ei ole nähnyt sodan kauhuja ja jolta ei sodassa ole mitään viety, hän ei tahdo ymmärtää siirtolaisen asemaa. Ei tahdo ymmärtää tässäkin tilanteessa, jossa minä nyt olen.

Tilan olen jo luovuttanut valtiolle ja joka hetki odotan asemalta ilmoitusta vaunun saamisesta. Kun olen valmiina muuttamaan en voi osallistua mihinkään tuottavaa työhön, vaikkakin Huittisten työvoimala-takunta vaatii peltojen kyn-tämistä hevosten poisoton uhall. Tällainen olotila on kiduttava. Tuntuu siltä, kuin siirtolainen ei olisi ihminen-kään. Ei tahdo ymmärtää, että tällainen olotila on erikoisuus ja se estää kaiken tuottavan touhun. Toivon, että naapurien silmät auke-nisivat näkemään sen, mitä on elää rauhassa, tehdä työtä kodin hyväksi, säästyä sodan kauhuista, säästyä itse sodasta, säästyä edes he-vosta luovuttamasta sotaan ja nähdä siirtolaisen kurja asema, siirtolaisen jonka koti on tuhkana sodan vaikutuksesta, lapset sodassa ympäri eri rintamia ja omaisuus hukkunut. Tällaiseen näkemiseen, ymmärtä-miseen minä toivoisin naapureideni, ja kun he tämän näkevät sekä ymmärtävät ei heidän soimaava arvostelunsa ole se minkä nyt on.

Vihdoinkin kotona Pyhjäjärvellä
11.11.1941. Lähdimme Noitermaasta kello 11.00 ja saavuimme kotikylään Porsaanmäelle kello 12.30. Oma kotini on raunio-kasana ja sen vuoksi en

sinne voinut mennä, vaan asetuin asumaan naapurini Vihtori Vanhatalon taloon, koska hän itse ei vielä tänne muuta. Outo tunne mieles-sä, oudot ajatukset risteil-leen astun kotini raunioille. En osaa kuvitella mitä mie-tin, mitä ajattelin todetessa-ni, että kotini, rakas kotini, jonka saavuttamiseksi olin nuoruusvoimani uhrannut ja huolenpitori kohdistanut, on vainolaisen raiskaa-ma ja tuhoama. Törottävät savupiiput ja palaneet rakennusjätteet tekivät loh-duttoman vaikutuksen. Tal-lattu piha, raiskattu puutar-ha, aituksella erotettu asuinrakennuksen tuhoutu-nut paikka ja kaikenlainen likaisuus tekivät katsojaan masentavan tunteen.

Katsellessani kotipihaani, siihen istuttamiani pensaita ja soijapuita olin kuin lu-mottu. En uskonut olevani kotona ja kuitenkin olin kotona, tutuilla tanhuvilla. Tuossa on aitta. Tuossa jää-kellari. Tuolla sauna ja kai-vo. Suloisesti hyväli länsi-tuuli otsaani kohottaessani hattuani kotiin pääsystä kunniaksi. Leppoisa oli koti-metsän humina jolla se omistajaansa tervehti. Seisoin, en tiedä kauanko.

– Läksin katsomaan säilyneitä rakennuksia. Rakas saunani oli rikottu, muuri-pata oli poissa ja muuri rikki. Saunan uuni oli myös rikottu. Saunan oven kar-mi oli irrotettu. Saunan ja pukuhuoneen väliseinä oli rikottu ja välikatto revitty rikki. Lauteet oli rikottu ja ikkunoista lasit hakattu pirs-taksi. Kaivo ennallaan, mut-ta vinttiriuku nostettu pois. Vilja-aitta, joka valmistui syksyllä 1939 oli vihollisen arvotonta kamaa täynnä.

Omia tavaroitani löysin sieltä saunavannan joka oli ollut taikina-astiana. Samoin löysin kamarin ikkunan ja muutamia tuvan ikkunoita ja tuvan hellan sekä muutamia savupeltejä. Viljojen nostovorotti oli revitty irti ja kuljetettu pois sekä ylä-lattia purettu. Ovesta oli lukko irrotettu ja kaikesta huomasi hallitsijana olleen vieraan. Jääkellariin astues-sani tyrmistyin nähdessäni sen olleen kanalana. Lan-nan tahrimia väliaitoja oli naulattu lattiaan ja seiniin. Peräseinälle oli tehty ikku-

nareikä ja siihen kiinnitetty lasi suuruudeltaan noin 10x10 senttiä. kellarin sisäl-le en päässyt, sillä lattiaan naulatut karsinat estivät lat-tian avaamisen. Ulkopuo-lella oli pyttyjä ja tölkkejä monenlaisia ja joka puolel-ta pisti esiin inhottavuus.

Mietteissäni pysähdyin hetkeksi pihalleni. Havah-duin, katsoin pellolle. Näin ohrat, vehnät, kaurat, pe-runat, kaalit, lantut sekä tur-nipsit jääneen lumen alle. Harmittelin ja ihmettelin. Katsoin metsään. ja huo-masin puiden vapaan huo-junnan, tunsin leppoisan syystuulen hyväilyn. Tunsin saavani rohkeutta. Kuulin sisimmässäni äänen ”älä harmittele, älä sure”. Tun-nen olevani kotoisalla maa-perällä. Tunnen saavani luot-tamusta tuulen vapaasta huojuunnasta.

Lähdin kiertämään koti-kylääni. Autiot, häväistyt tal-lot, särjetyt ikkunat ja uunit kertoivat hävityksen kau-hua. Olin kuollessa kyläs-sä, jossa ei edes ennen niin tutut pikkulinnut nyt len-nelleet. Ei mitään liikettä näkynyt. Vain naapurini **Matti Mikonpoika Vesikko**, joka tuli kanssani yhtä aikaa oli liikkeellä.

Kotimetsäni ja Kuopsa-lo olivat säilyneet. Salopals-tan kankaan puoleinen pää oli palanut. Alusniitty odotti heinätekijää ja Tiituan niitty viljankorjaajaa. Ladoissa oli jonkin verran heiniä ja Tiituan niityn saraimessa oli vielä syksyllä 1939 sinne ajamani kauran pahnat.

Kahden vuoden evak-ko aika on takana. Kestetyt ikävät ja kylmyys on häm-ränä muistona. Edessä on puutteellinen elämä ja kai-kenlainen suunnittelu, sillä elämä on alettava alusta. Jumalani, älä annan lasteni muistaa evakon kärsimys-aikaa, vaan anna heille voi-maa olla vanhemmilleen apuna ja tukena kodin rakentamisessa. Jumalani, siu-naa synnyinmaatani ja mi-nulle taitoa kasvattaa lapse-ni Sinun lapsiksesi.

Porsaanmäellä 11.11. 1941.

MATTI VISKARI

Suururakka on tehty; viisiosainen Yhteisön voima – Nuorisoseuraliikkeen historia on valmis. Ministeri Jaakko Numminen osoittaa kiitoksensa niille lukuisille henkilöille ja tahoille, jotka ovat antaneet apuaan teossarjan eri vaiheissa.

Ministeri Numminen kokosi nuorisoseura-liikkeen historian: Mukana Karjalankin nuorisoseurat

Ministeri **Jaakko Numminen** kertoo nuorisoseuraliikkeen historian saatesanoissa:

– Jonakin sydäntalven päivänä 1990-luvun lopulla nousin linja-autoon Kuninkaantien varrella Sipoon Viirilän pysäkillä silmälasit huurussa ja raskas salkku täynnä nuorisoseuraliikkeen papereita. Auton etuosasta virkkoi vanha parrakas mies minulle ystävällisesti: ”Tervetuloa Konnitsan nuorisoseuraan!”. Häm-mästyneenä vastasin: ”Sa-noittepa sananne oikealle miehelle.” Ukko katsoi hän-tä yhtä hämmästyneenä.

Lausahdus kiinnosti mi-nisteri Nummista sen ver-ran, että hän soitti eteläkar-jalaisten nuorisoseurojen lii-ton toiminnanjohtaja **Kirsi Aholle** ja kysyi, oliko Karjalassa ollut Konnitsan nuorisoseuraa. Hetken pape-reita tutkittuaan tämä il-moitti, että Viipurin läänin Pyhjäjärvellä on toiminut Konnitsan nuorisoseura, jonka talokin oli palanut vuonna 1933. Ilmeisesti siel-lä oli käytetty mukailua maisteri **Aleksanteri Sa-lavan** 1800- ja 1900-luku-jen taitteessa kehittämäl-le kautta maan tunnetulle sa-nonnalle: ”Tervetuloa Her-mannin nuorisoseuraan!”

Kaikilla suomalaisilla per-heillä on ollut kosketus-kohtia nuorisoseuraliikkeeseen, niin ministeri Num-misenkin perheellä. Nuori-seuraliikkeen historian parissa hän on työskennel-lyt 1950-luvun alkuvuosis-ta lähtien. Vasta siirryttyään eläkkeelle hän on vuodesta 1996 työskennellyt pääasi-allisesti nuorisoseurahisto-riaprojektin parissa.

Suomalaiset ja nuorisoseuraliike
Ministeri Numminen ker-too, että lähes jokainen suo-

malainen on joutunut teke-misiin nuorisoseuraliikkeen kanssa, jollei muuten niin käymällä seurantalossa ilta-massa, juhlassa tai tansseis-sa.

Nuorisoseurat ovat toi-mineet etupäässä maaseu-dulla, joskin 1800- ja 1900-luvun taitteessa oli myös voimakkaita kaupunkinuo-risoseuroja. Lukuisista per-heistä nuorisoseuroissa on toiminut kolme, jopa neljä sukupolvea. Alkuaikoinaan nuorisoseurajärjestö oli varttuneen nuorison liike, mutta sittemmin seuroihin on kuulunut kaikenikäisiä, ja 1900-luvun loppuvuosi-kymmenillä järjestössä on korostunut varhaisuorten, Kalevan nuorten, osuus.

Mittava aineisto

Jokaiseen teoksen viiteen osaan sisältyy osakohtainen paikkakunta- ja henkilöha-kemisto. Viidenteen osaan on liitetty luettelo kaikista tietoon tulleista Suomeen vuosina 1889-2006 perus-tetuista nuorisoseuroista.

Mukana ovat myös eri puolilla Karjalaa toimineet nuorisoseurat. Niiden jou-kossa ovat myös sodan jälkeen toimintaansa jatka-neet karjalaiset nuorisoseurat.

Nuorisoseuratyötä kos-keva lähdeaineisto on val-tava ja suurelta osalta hyvin hajallaan ja luetteloinaton. Tässä teoksessa sitä on voitu käyttää vain osittain, mutta keskeiset lähderyhmät on yritetty tavoittaa. Ministeri Numminen sanoo, että nuorisoseuraliikkeen tulevia tehtäviä onkin nuorisoseu-rakirjallisuuden ja arkisto-aineiston kokoaminen ja luetteloiminen

PAULA PENTTILÄ
kirjan tekstiä
referoiden ja lyhentäen

Kaikkonen kutsuu Eduskunta- vierailulle ehdit vielä mukaan

Eduskuntaan päästään vierailemaan keskiviikkona 8. helmikuuta klo 11.00. Pyhäjärveläisjuurinen Uudenmaan vaalipiirin keskustalainen kansanedustaja **Antti Kaikkonen** Tuusulasta on kutsunut meidät pyhäjärveläiset ystävine me vieraakseen. Vpl. Pyhäjärvi-seuraan jäseneksi liittynyt Kaikkonen esitti kutsun jo syksyllä, mutta nyt se toteutetaan heti kevätkauden valtiopäivien avauduttua.

Opastetulla vierailulla esitellään eduskuntaa, kansanedustajan työtä sekä Eduskuntataloa. Käymme opaiden johdolla esimerkiksi valtiosalissa ja istuntosalin lehterillä. Aikaa koko perillä oloon sisään mennoineen, opastettuine kieroksineen ja Antti Kaikkosen kanssa keskusteluineen on syytä varata kaikkiaan osapuolleen puolitoista - kaksi tuntia.

Eduskuntatalo talvella Kansallismuseon suunnasta lähestyttäessä. Vierailijoiden sisäänpääsy kuvassa oikealla. Kuva: Merja Kalenius.

Kertokaa ilmoittautu-
sanne, tulleko mukaan vie-
railun jälkeen eduskuntata-
lon lähistölle yhteiselle, oma-
kustanteiselle lounaalle. Aika
moni tähän mennessä il-
moittautuneista on ollut
halukas tähän.

Kokemusta omaavat
ovat suositelleet Bottalla
Dagmarinkatu 2 sijaitsevaa
ravintola Manalaa. Siellä
lounas seisovasta pöydästä
maksaa 8,90 euroa/hlö. Se
pitää sisällään runsaan sa-
laattipöydän, kaksi lämmin-
tä ruokaa, keiton, ruis- ja
vehnäleipää sekä jälkiruoan
ja kahvin.

Ryhmään otetaan 25
henkeä. Mukaan tälle vie-

railulle pääsee ilmoittautu-
misjärjestyksessä. Paikkoja
oli tammikuun puolivälis-
sä jäljellä vajaalle 10 osal-
listujalle joten pidä kiiret-
tä! Viimeistään viikkoa en-
nen vierailua eli 1. helmi-
kuuta mennessä nimet on
oltava allekirjoittaneella
Kaarina Pärssinen,
kaarinaparssinen@gmail.com,
puh. 040-519 3036.

Nimet tarvitaan, sillä se-
uran yhteyshenkilön on il-
moitettava, kuten aina en-
nakkoon kaikista vierailija-
ryhmistä tehdään, edus-
kuntaan aakkosellinen osal-
listujaluettelo.

Eduskuntatalossa on pal-
jon portaita, joten oppaat

edellyttävät saavansa tiedon
liikuntaesteisistä etukäteen.
Vierailijoiden sisäänkäynti
eduskuntaan on Manner-
heimintieltä katsottuna
Eduskuntatalon pääpor-
taikon oikealla puolella (ei
nousta suuria portaita).

Tulkaa paikalle täsmälli-
sesti esim. jo klo 10.50, sillä
sisäänkäyntiä pidetään
avoinna ennakkovarausten
mukaisesti.

Lämpimästi tervetuloa
Antti Kaikkosen ja Vpl.
Pyhäjärvi-seuran puolesta!

KAARINA
PÄRSSINEN

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n
Kevätkokous la 10.3.2012 klo 12.00 Karjalatalolla Wiipuri-salissa

Seuran 55-vuotisjuhlakokouksena pidettävässä sääntömääräisessä kevätkokouksessa käsitellään mm. vuoden 2011 toimintakertomus ja tilinpäätös sekä vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle.

Tilaisuus alkaa klo 12-13 kahvitarjoilulla, sääntömääräinen kevätkokous klo 13.00 ja 14.00-16.30 jatketaan juhlaa pienoissseminaarilla, jonka lomassa nautitaan täytekkukahvit ja pidetään arpajaiset. Penoisseminaarin teemana on **Pyhäjärveläinen aineellinen ja hengellinen kulttuuriperintö.**

Aihetta käsittelevät Sastamalan seudun museon pyhäjärveläisistä kokoelmista kertova museonjohtaja Maria Pietilä ja aiheesta Seurakunta Pyhäjärvellä 380 vuotta kertova teol.tri, seuran kunniapuheenjohtaja Juhani Forsberg.

Lämpimästi tervetuloa seuran 55-vuotisjuhlakokoukseen ja pienoissseminariin niin seuran jäsenet kuin muutkin pyhäjärveläiset ystävineen!

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry Hallitus

Tilaa oma Pyhäjärvi- lehti

tai anna
lahjaksi
ystävälle ja
sukulaiselle

Soita
p. 040 730 2622

PYHÄJÄRVI-TUOTTEITA LAHJAKSI JA OMAAN KÄYTTÖÖN

Vaakunapaitoja edullisesti esim. lahjaksi ja asukseksi yhteisiin tilaisuuksiin juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita!

Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036,
e-mail kaarinaparssinen@gmail.com
ja Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433,
e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi.

Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL. Kappalehinta edelleen vain 12 eur/kpl, jos tilaat 10 kpl saat ne yhteishintaan 100 eur.aa.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, VALMIINA LISÄPAINOS DVD-versiosta, hinta entinen 20 eur.

Seuran 50-vuotishistoriikki (2007) tarjoushintaan 10 eur/kpl. Postitettaviin lähetysiin lisätään postituskulut, myös Karjalatalolta noutamisesta voitte sopia.

VPL. PYHÄJÄRVI-SEURA RY.

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunista Vpl Pyhäjärveä**. osat I ja II.
Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4.
Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset:
larjava@gmail.com tai 050 3425027
Saatavana myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja

Vuoden 2012 lehtilaskut postitetaan
tammikuun lopussa.

Lehden hinta on edelleen 30 euroa/vuosikerta.
Hyviä lukuhetkiä toivotellen

PIRJO KIIALA
asiamies

Pyhäjärvi-lehden seuraavan numeron aineistot
toimitukseen **pe 10.2.2012** mennessä, kiitos.

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvikerhon vuosikokous on ke 1.2.2012 klo 13.30 Tampereen Karjala-seuran kh, Koulukatu 12, Tampere (käynti pihan puolelta). Käsitellään sääntöjen mukaiset asiat. Kahvitarjoilu. Tervetuloa!

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon helmikuun kokous pidetään torstaina 09.02.2012 klo 13 alkaen Ravintola Wanhassa Herrassa Lahdessa osoitteessa Laaksokatu 17. Virittäydystä laskiaisen tunnelmiin. Tervetuloa.

Lähde pilkkimatkalta Pyhäjärvelle, Kuoppalammelle ja/tai Laatokalle. Pärssisen Sukuseuran matka Pyhäjärvelle 11.-14.03.2012. Majoitus Musakan Lomarannassa. Ilmoittautuminen Antero Pärssiselle 25.01.2012 mennessä. Matka tehdään Hannu Putuksen bussilla. Lähtöpaikka Huittinen. Lisätiedot Anterolta puh. 0505706575 tai sähköposti: tero.parssi@phnet.fi

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston kokous pidetään lauantaina 24.3.2012 Vammalan Seurahuoneella, osoite on Puistokatu 4, Sastamala. Tähän säätiön vuosikatselmukseen kutsutaan varsinaisten ja varajäsenten lisäksi hallituksen varsinaiset ja varajäsenet, kunniapuheenjohtaja ja -jäsenet, sekä lehden päätoimittaja. Kirjallinen kokouskutsu liitteineen saapuu vähintään seitsemän päivää ennen kokousta.

PYHÄJÄRVI- tuotteita

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki.** 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkua ajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

* **Isännänviiri** (suunniteltu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunniteltu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies**
Pirjo Kiiala puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi** v. 1989 ilmestynyt kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämmekä murrenastosta selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

VPL.PYHÄJÄRVI-
SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Esko Pulakka, Salme Rintala ja Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja Rautasementtie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 23%